

SZAKDOLGOZAT

Kozma Krisztina Henriett
Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga

Budapest

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Budai Campus
Közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga Szak

A munkaerőpiac változó igényéhez alkalmazkodó szakképzés.

Belső konzulens: Velner András
főiskolai docens

Készítette: Kozma Krisztina Henriett

CL3AUW

Intézet/Tanszék: Szakdidaktikai tanszék

Budapest

2023

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés, témaválasztás indoklása	
.....	4
2. A szakképzés változásai	
.....	5

2.1. Történeti kitekintés	5
2.2. A szakképzés alakulása a 2000-es évek elején	7
2.3. Változások 2016-tól és a duális képzés	9
3. A szakképzés 4.0 és jelentősége	11
4. Társadalmi és szociális körülmények, a munkavállalást befolyásoló egyéb körülmények ...	16
4.1. Integráció és szegregáció	16
4.2. A hátrányos helyzetű réteg munkaerő-piaci esélyei	20
4.3. Az Erasmus+ program	21
4.4. A fiatal munkavállalók külföldre történő elvándorlása	22
5. A szakképzés, duális képzés jelene	23
6. A szakképzésből kikerülő fiatal szakemberek munkaerőpiaci jelenléte.	25
6.1. Tanulói motiváció, együttműködés a gazdálkodó szervezetekkel a duális képzésen belül. Felzárkóztatási lehetőségek.	26
6.2. Ágazati alapvizsga követelmények. (részlet)	29
6.3. A gazdálkodó szervezetekkel történő együttműködés lehetőségei, megoldáskeresés	36
6.4. Kérdőíves kutatásom az iskolai szakoktatók és duális partnerek tanulófelelősei segítségével.	37
7. Összegzés	43
Mellékletek	46
Kérdőív.	46
Irodalomjegyzék	48

Könyvek/monográfiák	48
Internetes források	49

1. BEVEZETÉS, TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Dolgozatom apropójaként, mint ezelőtt mindkét dolgozatomban, most is a szakképzést választottam témám fő irányvonalaként. A munkám során, pontosan kicsivel több, mint egy évtizede, sokszor kerestem a választ arra, hogy a fiatal tanítványaim, kollégáim miképpen tudnak sikeresen és eredményesen elhelyezkedni a munka világában. Milyen képzési formák azok, amik segítik őket ebben és mi az, amin jelentősen kellene változtatni, javítani, hogy a fiatal munkavállalók sikerrel és hosszú távon megtalálják az utat a való életben a számukra legmegfelelőbb munkahelyen. Előző két dolgozatomban is az volt a fő kérdés, hogy konkrétan a vendéglátás területén, ami egy igen speciális terület, hogyan tudunk olyan képzési formákat biztosítani, hogy minden résztvevő hosszú távon profitálni tudjon belőle. Figyelembe kell venni, hogy a lemorzsolódás is csökkenjen és a munkaerő piaci igények is azt kapják, amire szükségük van. A rendszerváltás óta a szakképzés egész rendszere több változáson ment keresztül. A munkaerőpiaci igények rendkívül megváltoztak. A szakképzésben részt vevő fiatalok munkába állási lehetőségei igen csak javultak az évek során. Sok jó lehetőség adódik, a kérdés csupán annyi, hogy a képzettségi szintjük megfelelő-e ahhoz, hogy az adott lehetőségeket kihasználják. A munkaerőpiaci igényeket párhuzamba kell hozni a szakképzéssel, hogy hosszútávon megfelelő eredményeket érjünk el. A jelenlegi duális rendszer nem húzható rá minden területre, leginkább a vendéglátás területére nem. A vendéglátóhelyek sokszínűsége nem tud egyenlő arányban a képzési struktúrával azonosulni, így a diákok nem ugyan azt az alapokat sajátíthatják el. Előfordul, hogy egy diák a vendéglátás minden területén kap a képzésből, de előfordulhat olyan is, hogy mindhárom képzési éve alatt

ugyan azt a sablon munkát végzi, így jóval elmarad társától. Ez azt eredményezi, hogy a munkavállalás területén is hátránnyal indul. A duális partnerek sokszínűsége nem egyenlő lehetőségeket biztosít. A helyi Iparkamarák feladata közé tartozik, hogy ezt az esély egyenlőtlenséget korrigálja, de jelenleg ez csak több, kevesebb sikerrel valósul meg. Néhány év telt el utolsó dolgozatom megírása óta, és sajnos azt látom, még mindig van mit boncolgatni a témában. Ugyan akkor nem lehet a kérdést csak a munkahelyek rovására írni, vizsgálni kell a diákok hozzá állását is a munkahelyek elvárásaihoz. Munkám során naponta találkozom olyan diákokkal, akik valós illetve vélt sérelmeik miatt új munkahelyet szeretnének kérni a duális képzésért felelős kollégától. Sajnálatos módon ez fordítva is előfordul a munkahelyek részéről is mindhárom nálunk oktatott alapszakmában. . (Cukrász, Szakács, Pincér) Mindezek esetleges negatív irányban történő alakulását nagyban befolyásolta a munkahelyek tükrében a 2020-ban bekövetkezett világméretű járvány és következményei.

2. A SZAKKÉPZÉS VÁLTOZÁSAI

2.1. TÖRTÉNETI KITEKINTÉS

Európában, így hazánkban is, a szakképzés előzményei egészen a középkorig nyúlnak vissza, a céhek megjelenéséig. A céhek érdekvédelmi szervezetek voltak, tagjaik számára pedig szigorú szabályzatokat készítettek. A céhekbe bekerült 10-12 éves fiúgyermek akár hét-nyolc évig is inasként tevékenykedtek, majd legény lett belőlük, ezt követően pedig vándorkönyvük birtokában, rendszerint külföldre mentek munkavállalás céljából. Ott olyan technikákat is elsajátíthattak, amelyeket hazájukban esetleg nem. Visszatértük után, az úgynevezett remek elkészítésével, ők is mesterré váltak.

A felvilágosult abszolutizmus korában, sok egyéb mellett, az oktatásügy reformja is megtörtént, de alsó – és középszinten még az 1777-es Ratio Educationis sem alakított ki szakiskolákat, inkább a felsőfokú képzésre helyezték a hangsúlyt.

Az iparos nevelés felé az első lépés 1783-ban történt, az úgynevezett nemzeti rajziskolák létrehozásával. Az inas-képzésben a tananyag, a szakma szükséglete szerint alakult.

Tessedik Sámuel 1780-ban Szarvason egy olyan népoktatási intézményt hozott létre, amely egyedülálló volt az ipari és kereskedelmi szakoktatásban.

A reformkorban a szakképzés intézményesítése kardinális kérdéssé vált. A szakoktatás területén nagyobb fellendülést eredményezett, mikor Kossuth Lajos 1841-ben megalakította az Iparegyesületet. A nemzeti rajziskolák továbbra is működtek, valamint 1845-ben úgynevezett mesterinas iskolát is létesítettek, amelyet az Iparegyesület támogatott. Fontos azonban, hogy a képzés még mindig céhes keretek között történt, így a nők nem vehettek részt benne. Emiatt, elsősorban az ő számukra, tanfolyamokat szerveztek, illetve alapfokú ipari szakiskolákat hoztak létre. A 19. század közepén, az osztrák uralom alatt előírták, hogy az inasok képzésének igazodnia kell az igényekhez.

Az iparfejlődés felé az utat az 1872. évi ipartörvény nyitotta meg, amely eltörölte a céheket, így az iparostanulók képzése átkerült az ipartestületekhez, illetve az önálló iparosokhoz. A mestereknek a tanoncokat iskolába kellett járatnia, és meg volt határozva munkaidejük is.

Az első átfogó szabályozásra 1884-ben került sor, rögzítették, hogy csak 12 éves kor után vehető fel egy gyermek tanoncnak, és minden olyan településnek, ahol legalább 50 tanonc volt, iskolát kellett számukra létrehozni, vagy tanfolyamot szervezni. A tanonciskolák három évesek voltak, és heti hét órában kellett oktatáson részt venni, ezt 1922-ben kilenc órára emelték. A dualizmus korában négyféle középfokú ipari szakiskola működött hazánkban, ezek voltak a kézműves-iskolák, az ipari szakiskolák, a nőipariskolák, valamint a felső-ipariskolák.

A középfokú szakképzés is módosult 1922-ben, a bekerüléshez követelmény lett a négy középiskolai osztály elvégzése, a tanulmányi idő három év lett. A felső-ipariskolák továbbra is úgy működtek, hogy egy év gyakorlati idő után három év oktatás folyt. A szakismeretre vonatkozó tananyag mennyiségét növelték, a tényleges gyakorlati időt azonban csökkentették. A középfokú szakképzés egységesítésére 1938-ban került sor, mikor a fiúk és a lányok számára is a gimnázium mellett

négyosztályos líceumot és szintén négy osztályos gazdasági középiskolát hoztak létre.

1945-ben a szakképző intézmények feletti felügyelet az egyes szaktárcákhoz került, így már nem állt egységes szabályozás alatt.

Szükség volt az ország újjáépítésére, így a szakmunkásképzés tanfolyami jelleggel is működött. Ezzel párhuzamosan tanoncvédő intézkedéseket is hoztak, illetve megindult e területen is az újjászervezés.

1948-tól, a kommunista diktatúra bevezetésétől több száz fő befogadására is alkalmas tanoncműhelyekkel rendelkező alsó fokú iskolákat hoztak létre, beindult a nagyvállalatok által az ipari tanuló képzés.

Iparos tanuló az lehetett, aki betöltötte a 14. életévét, rendelkezett nyolc általános végzettséggel.

Az 1960-as években szakközépiskolákat is alapítottak.

1969-től a szakmunkásképző intézmények is középfokú intézménynek minősültek.

1950-től megjelent a technikusképzés is.

Az iskolaügy átfogó szabályozásának lezárására a rendszerváltás előtt, az 1985. évi I. törvénnyel került sor. Ebben rögzítették, hogy a szakközépiskola érettségit és szakmunkás végzettséget is ad, valamint létrehozták a dolgozók három -, négy és két évfolyamos képzését. Ez utóbbi keretében csak szakmai képzés folyt olyan fiatalok számára, akik érettségivel rendelkeztek. A technikus képzést is beillesztették az iskolarendszerű képzésbe, úgy, hogy a kijelölt intézményekben öt éves lett a technikum miatt a képzés. Négy év után érettségiztek a tanulók, az ötödik év végén pedig technikus vizsga következett.¹

2.2. A SZAKKÉPZÉS ALAKULÁSA A 2000-ES ÉVEK ELEJÉN

A szakképzés, általában az alapfokú tanulmányok befejezése után kezdődik, meghatározott szakmára készít fel.

---

¹ Patyi Gábor: A hazai szakképzés történetének vázlata (18-20. század). Soproni Egyetemi Kiadó, Sopron, 2021. [Patyi Gábor: A hazai szakképzés történetének vázlata \(18-20. század\) \(oszk.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023 április 8.).

Történhet iskolai rendszerben és iskolai rendszeren kívül is. Iskolarendszerű szakképzés intézményei a szakiskolák, szakközépiskolák, főiskolák, egyetemek.

Ezekben az intézményekben lényeges szerep jutott a szakmai képzésnek, mintegy előkészítette a munka világába történő belépést.

Az iskolarendszeren kívüli képzés esetében, a működtető intézmény tevékenysége a meghatározó, emellett kiemelkedő jelentősége van az egyes kamaráknak, munkahelyeknek. A szakképzés és a felsőoktatás közötti átmeneti intézmény a felsőfokú szakképzés. Ennek időtartalma két év volt, 2012-ben indult utoljára. A 150/2012.(VII.6). kormányrendelettel került sor az OKJ kiadására, amelyből kivették a felsőfokú szakképesítéseket.

A 2011. évi CCIV. törvény a felsőfokú szakképzést a felsőoktatás hatáskörébe utalta, feltétele az érettségi bizonyítvány megszerzése, szakmai követelményeiről a 39/2012.(XI.21). EMMI rendelet rendelkezik.

2013. augusztus 31-ig az iskolarendszeren kívüli szakképzést folytató intézmények csak akkor kezdhették meg tevékenységüket, ha képzésüket, illetve intézményüket az illetékes munkaügyi központ, nyilvántartásba vette. 2013. szeptemberétől a tevékenység folytatásához hatósági engedély vált szükségessé.

Az iskolai rendszerű képzést folytató intézmények mellett a 2010-es évek elejétől egyre inkább megjelentek a civil szféra képviselői, mint az alapítványok, nonprofit szervezetek, amelyek szintén képzéseket szerveztek. Ezek jelentőségét elsősorban az adja, hogy hátrányos helyzetű csoportoknak biztosítanak képzést, így az állam is kiemelten támogatta őket. A 2013. évi LXXVII. törvény, a felnőttképzési törvény bevezetése előtt lehetőség volt az úgynevezett akkreditációra, de ezt a nevezett törvény megszüntette.

Az iskolarendszeren kívüli szak – és felnőttképzési rendszerre vonatkozó meghatározó jogszabályok az alábbiak voltak: a 2011. évi CLXXXVII. törvény, a szakképzésről, a 2011. évi CLV. törvény a szakképzési hozzájárulásról, valamint a 2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről. Ezek mellett több tucat rendelet is szabályozta ezeket az intézményeket. Az 1993. évi közoktatási törvény, a szakmatanulás vonatkozásában meghatározta, hogy annak alsó korhatára 16 éves kor. A szakképző intézményekben ugyanakkor, már a 9. évfolyamon elkezdődött a

szakmatanulás. Az 1993-ban kiadott szakképzési törvény vezette be az Országos Képzési Jegyzéket (OKJ), amely egy egységes rendszert hozott létre. Az OKJ korszerűsítésére

2006-ban került sor, az 1/2006.(II.16).OM rendeletnek megfelelően.²

A szakképzésben, különösen a szakiskolákban jelent nagyobb problémát, a lemorzsolódás jelensége. Az OECD megfogalmazása szerint ők azok a tanulók, akik egy oktatási szintet végzettség nélkül hagynak el, vagyis beiratkozik egy képzésre, de az adott szintet végzettség nélkül hagyja el.³

2005-ben a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara által megfogalmazott stratégiában is kitér arra, hogy a helyzet lényegében tarthatatlan. Megfogalmazásuk szerint „[a] leszakadó társadalmi rétegekből iskolákba kerülők szorgalma, tanulmányi fegyelme is gyakran kifogásolható, amivel még a környezetükben lévők tanulását is nehezítik. Ezek mellett a maximalizmusra törekvő óratervek is fokozzák a leszakadás veszélyét”³

A megfogalmazás tehát arra mutat rá, hogy a hátrányos helyzetű társadalmi rétegből érkezőkkel nagyobb a probléma, lényegében veszélyeztetik a többiek tanuláshoz való jogát is. ez különösen azért veszélyes, még napjainkban is, mert növelheti azon diákok számát a lemorzsolódásban, akik például az iskolai zaklatás miatt hagyják ott az oktatási intézményt.

Külön tanulmányok szólnak a roma tanulók lemorzsolódásának kérdésével is. A 90-es évekhez képest ugyanakkor előrelépés történt abban, hogy számuk a középiskolában a 2000-es évek elején emelkedett, a korábbi tíz százalékról, húsz százalékra nőtt. Mindemellett ugyanakkor számuk inkább a szakiskolákban magas, ahol szintén emelkedett az arányuk a 90-es évekhez képest. 2002-re a nyolc általános befejezése után tovább nem tanuló roma fiatalok száma tíz százalék alá süllyedt, a

---

² Farkas Éva: A szak – és felnőttképzés gyakorlata. SZTE JGYPK, Szeged, 2013. pp. 21-26. ³ Fehérvári Anikó: Szakképzés és lemorzsolódás. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2008. p. 135.

³ uo. p. 142.

szakiskolai képzésben tovább tanulók száma ugyanakkor hatvan százalék fölé emelkedett.

A roma tanulók lemorzsolódására ugyanakkor nincsenek konkrét adatok, csak becsléseket tudtak végezni. A becslések azt mutatták, hogy a roma tanulók körében, körülbelül 30-60 százalékkal magasabb a lemorzsolódási arány, mint a nem roma tanulók körében.

Egy 2001-ben végzett nem reprezentatív jellegű felmérés arra mutatott rá, hogy a szakiskolai képzést megkezdő roma tanulók több mint fele, lényegében el sem jut odáig, hogy az adott szakmát megkezdje elsajátítani, mert lemorzsolódik már a kilencedik vagy a tizedik évfolyamon.⁴

Egy 2004-ben készült felmérés szerint a szakközépiskolai végzettséggel rendelkezők közül, kevesebben helyezkedtek el a szakmájukban a végzettek közül, mint azok közül, akik szakiskolában végeztek. Ez az eredmény, az általános ismeretek fontosságát mutatja, a munkaerő-piac vonatkozásában.

2014-ben végzett felmérés pedig arra az eredményre jutott, hogy a szakiskolát és szakközépiskolát végzettek rövid távú elhelyezkedési esélyeit javítja, ha külső cégnél töltötték a szakmai gyakorlatukat. Az adatok ugyanis azt mutatták, hogy a végzettek közül 10-15 százalékkal nagyobb valószínűséggel lettek foglalkoztatottak a végzés után azok, akiknek a gyakorlati képzése magánvállalatnál történt és nem az iskolában.⁶

Györgyi rámutat arra, hogy a kutatások, felmérések azt mutatják, hogy a 2017-ben végzett szakmunkások között húsz százalékkal magasabb volt a tartós álláskeresés, mint az érettségizettek között, akiknél ez az arány tizenkettő százalék volt. Véleménye szerint, ez a magyarázat arra, hogy erőteljesen visszaesett a kereslet azon képzések iránt, amelyek nem adnak érettségit.⁵

---

⁴ uo.: pp. 149-150. ⁶ Makó Ágnes: A szakképzett pályakezdők munkaerő-piaci helyzete és elhelyezkedési esélyei. Közgazdasági Szemle, 2015 május. p. 504.

⁵ Györgyi Zoltán: Változások a hazai szakképzésben 2004-2019. Educatio, 2019/1. sz. p. 115.

2.3. VÁLTOZÁSOK 2016-TÓL ÉS A DUÁLIS KÉPZÉS

2016. szeptember 1-től a szakképző iskolákban átalakulás következett be. A korábbi speciális szakiskola, szakiskola lett, illetve új szakgimnáziumok és szakközépiskolák jöttek létre. Az új szakközépiskolai rendszer a korábbi három éves szakiskolai rendszert váltotta fel, így most már nekik is lehetőségük lett érettségi vizsgát tenni, olyan formában, hogy a három év szakképző évfolyam szakmai vizsgával zárul, majd azt követően két évük van az érettségire történő felkészülésre.

A szakmai képzés a nyolc általános elvégzése után veszi kezdetét, befejezésének éve szakgimnáziumban a 13. vagy 14. évfolyam, szakközépiskolában a 11. évfolyam, szakiskolában pedig az az évfolyam, amelyet a kerettanterv meghatározza.

Szakgimnáziummá a korábbi szakközépiskola alakult át, amelyben 9-12. évfolyamokon, illetve érettségit követő szakképzési évfolyamokon írták elő a képzést.

Az új rendszerben növekedett a gyakorlati képzés ideje a négy évfolyam alatti szakaszban, illetve ezzel párhuzamosan nőtt a szakmai képzés ideje is, ami az érettségi mellett szakképesítés megszerzését is szolgálja. Emelt szintű szakképesítés megszerzésére nyílt lehetőség, az érettségit követően, így tehát 4+1, illetve gimnáziumi érettségi esetében 4+2 évig tartó képzést rögzítettek.

A korábbi szakiskola szakközépiskolává alakult át, amelyben tehát a három évig tartó szakmai képzés sikeres teljesítése után lehetőség van érettségizni, tehát a 3+2 forma érvényesül.

A korábbi speciális szakiskola szakiskola lett, amely így is működött tovább.

Kialakításra kerültek a szakképzési centrumok, mint költségvetési szervek, amelynek szervezeti egységei a szakképző iskolák. A centrumok számát megyénként három, a fővárosban tíz intézményben határozták meg, legfeljebb.

A korábbi szakképző iskolák, ezeknek a centrumoknak a tagintézményei lettek.⁶

---

⁶ Szilágyi János et al (szerk.): Duális képzéssel a munka világában – a duális szakképzés Magyarországon. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest, 2015. pp. 22-23.

A 2019. évi LXXX. törvénnyel, tehát az új szakképzési törvénnyel 2020. január 1-től a magyar szakképzési rendszer átalakult.

Azokban a tanulói jogviszonyokban, amelyek 2020. május 31. után lettek létesítve, a tanulók már az új rendelkezés hatálya alatt álltak, az új rendelkezés vonatkozott rájuk a 2020. szeptember 1-vel kezdődő tanévtől.

A változás értelmében, azokat az alapszakmákat, amelyek a szakmajegyzékben szerepelnek, csak iskolai rendszerű képzés keretében sajátíthatják el a tanulók, ami azt jelenti, hogy szakképző iskolában vagy technikumban tehetnek csak szert az ismeretekre. Ebből következik, hogy például a szakács alapszakma is csak iskolarendszerű képzésben lett elsajátítható. Az egyes rész-szakképesítéseket, tehát a szakmai képzést, csak szakképző iskola keretein belül felnőttképzési jogviszonyban, vagy felnőtt-képző intézményekben sajátíthatják el.

Azok a felnőttek, akik szakmát szeretnének tanulni, jelentkezhetnek olyan kétéves szakképző iskolai vagy technikumi képzésre, ahol erre lehetőség van. Az állam támogatja az első két szakma megszerzését, tehát ezek elvégzése ingyenes, de a második szakképesítés megszerzése csak esti vagy levelező rendszerben történhet.

Az új rendelkezés értelmében, az érintetteknek, tanulmányaik megkezdésekor szakképzési munkaszerződést kell kötniük.⁷

3. A SZAKKÉPZÉS 4.0 ÉS JELENTŐSÉGE

A szakképzés jelentőségét az Európai Unió is kiemelte, az Európai Tanács 2017-ben készült állásfoglalása szerint, a következő területek igényeltek változtatást: leszögezte, hogy a demográfiai mutatók arra utalnak, hogy csökkenni fog a munkaképes korú emberek száma. Problémaként vetették fel, hogy a munkaképes korúaknak is csak a kétharmada foglalkoztatott, azon belül is alacsony a nők és az idősebbek aránya. A fiatalok körében a 2016-os válság hatására, 21 százalékos lett a munkanélküliség, ami magában hordozza annak veszélyét, hogy esetleg vissza sem térnek a munkaerő-piacra.

---

⁷ Duális képzés. [Duális képzés \(bokik.hu\)](http://bokik.hu) (A letöltés ideje: 2023. április 9.).

Az Európai Tanács szerint körülbelül nyolcvan millió ember csak nagyon alacsony szintű, illetve csak alapképzettséggel rendelkezik, az élethosszig tartó tanulással pedig elsősorban azok élnek, akik amúgy is magas iskolai végzettséggel rendelkeznek.

A Tanács előrejelzése szerint, 2020-ig 16 millióval nő azon állások száma, amelyek felsőfokú iskolai végzettséget igényelnek, ugyanakkor 12 millióval csökken azok száma, amelyekhez elég az alapvégzettség.

Rámutat arra is, hogy a jelenkor tükrében nagy a valószínűsége annak, hogy újabb és újabb készségeket kell elsajátítani az embereknek életük során.

Mindezek az iránymutatások ösztönözték a magyar jogalkotókat is arra, hogy a fennálló helyzeten változtassanak.

A Szakképzés 4.0 stratégiáját az Innovációs és Technológiai Minisztérium dolgozta ki, azzal a céllal, hogy a gazdaság változó igényeihez illeszkedő szakképzést valósítson meg.

A stratégia értelmében a változás három alapeleme a vonzó környezet megteremtése, a megfelelő infrastruktúra és a karrier lehetőségének biztosítása.

Ennek megvalósításának első állomása volt a szakképzésről szóló törvény megalkotása 2019ben, amelynek lényegét fentebb ismertettem.

A változások értelmében tehát szakmát csak iskolarendszerű képzésben lehet szerezni, amely történhet öt éves technikumban vagy szakképző iskolában három év alatt. Mind a technikum, mind a szakképző intézmény esetében, az úgynevezett ágazati vizsgát követően kerül sor a szakmaválasztásra. A gyakorlati képzésen a tanulók szakképzési munkaszerződés keretében vesznek részt, így jövedelemhez is jutnak.

Az új képzés átjárhatóbbá tette az egyes tanulási utakat és mindenki számára biztosította a felsőoktatásba történő továbbtanulás lehetőségét. A megváltozott iskolarendszer tehát, így próbál alkalmazkodni a megváltozott munkaerő-piaci igényekhez.

A cél annak kialakítása, hogy a munkaerő-piacra lépők megfelelő alkalmazkodó képességgel rendelkezzenek és képesek legyenek arra, hogy tudásukat folyamatosan

bővítsék, növelve versenyképességüket. Ezáltal elkerülhetővé válik a fluktuáció, a szakmai ismeretek pedig biztos tudáson alapulnak.

A munkavállalók olyan kulcskompetenciák birtokába kerülnek, amely biztosítja számukra a folyamatos munkavégzést, az innovatív technikák elsajátítását.

Az új Szakma-jegyzék 25 ágazatot és 175 szakmát sorol fel, tehát kevesebb képzést tartalmaz, a korábbiakhoz képest.

Az igényekhez történő alkalmazkodás jegyében létrehozták az úgynevezett Ágazati Készség Tanácsokat is, amelyeknek a képzési struktúra megalkotásában van szerepe. Az új rendszerben kiemelt figyelmet fordítanak, a digitális kompetenciák fejlesztésére is.⁸ Kiemelendő a változások vonatkozásában az is, hogy a szakiskola, amely 2016 előtt speciális szakiskola néven szerepelt, olyan tanulók képzését végzi, akik sajátos nevelési igényűek. A szakiskolai képzés 2020 január 1-vel kikerült a szakképzésről szóló törvény hatálya alól, és köznevelési intézményekként működnek tovább, tehát működésüket nem a szakképzésről szóló törvény, hanem a köznevelési törvény rendelkezései szabályozzák.

A szakiskolákban tehát a sajátos nevelési igényhez igazodó képzés folyik, a közismereti tárgyak és a szakmajegyzéken szereplő szakmák vonatkozásában egyaránt. A képzésre speciális kerettanterv vonatkozik. A képzési és kimeneteli követelményekben részsakmaként a szakma olyan része rögzíthető, amely lehetővé teszi legalább egy szakma betöltéséhez szükséges kompetenciák meglétét. A részsakma megszerzéséről kiállított bizonyítvány alapfokú végzettséget jelent, és legalább egy munkakör betölthető vele.

Az úgynevezett Híd-program is kivezetésre kerül, helyére az úgynevezett Dobbantó-program került. Ez a program azok számára biztosítja az alapkompentenciák megszerzését, akik a nyolc általánost nem végezték el. A program keretében, az alapkompentenciák megszerzése után, továbblépési lehetőség van a műhelyiskolába.

---

⁸ Jakab Nóra-Berényi Laura-Rácz Zsófia: Új irányok a szakképzés és a felnőttképzés területénkülönös tekintettel a raktározási ágazat aktuális kérdéseire. ProFuturo, 2021/2. sz. pp. 109-112.

A programban tehát a 16. életévét betöltött, alapfokú végzettséggel nem rendelkező tanulók vehetnek részt. A fejlesztés a programban egyénre szabott, rugalmas munkarendű, amely elsősorban a gyakorlatra épít, előtérbe helyezve a csapatmunkát.

A műhelyiskola részben kerül sor a részszakma megszerzésére, amely fél évtől két évig terjedő képzési formákban biztosítja olyan alapfokú képzés megszerzésének lehetőségét, amely legalább egy munkakör betöltésére jogosít.⁹

Technikum esetében is újdonság, hogy először ágazatot választ a jelentkező, 10. évfolyam befejezése után pedig szakmát.

A technikum lényegében magában hordozza a gimnázium és a szakma elsajátításának előnyeit:

- történelemből, magyarból, matematikából és egy idegen nyelvből, ugyan azt a tananyagot kell elsajátítaniuk a diákoknak, mint a gimnáziumi képzésben, ezekből a tárgyakból érettségi vizsgát is kell tenniük
- a nyelvvizsgálóhoz való hozzájutás is könnyebb az által, hogy ugyan úgy tanulják az idegen nyelvet, ugyanannyi óraszámban, mint a gimnáziumban, de itt csak egy nyelvet kell elsajátítaniuk
- az ötödik tárgy, amelyből érettségizniük kell nem egy választott tárgy, hanem a szakmai ismeretek
- emelt szintű érettséginek számít a technikus vizsga

A három éves szakképző iskolákban mesterképzés folyik, amelyen a 9. évfolyamon jelen van az átjárhatóság, mivel átiratkozhat a tanuló technikus képzésre. Egy év ágazati ismeretek elsajátítása után történik, a szakmaválasztás, 10. és 11. évfolyamokon duális képzés folyik.

---

⁹ Gonda Tibor-Aubert Judit-Vámosi Tamás-Dán Andrea: A középfokú szakképzési rendszer turizmusvendéglátás ágazatában végzetek kompetenciavizsgálatának, illetve az újonnan kialakított képzési és kimeneteli követelmények munkáltatói megítélésének vizsgálati eredményei. Pécsi Tudományegyetem, 2020. pp. 21-22.

A turizmus-vendéglátás ágazaton belül az öt éves technikumi képzésben az alábbi szakmák sajátíthatók el:

- cukrász szaktechnikus
- szakács szaktechnikus
- vendégtéri szaktechnikus
- turisztikai technikus, illetve ezen belül turisztikai szervező és idegenvezető szakmákat. A három éves szakképző iskolában szerzhető cukrász, panziós-fogadós, pincér-vendégtéri szakember, illetve szakács végzettség.

Az Ágazati Készségtanácsok ajánlása szerint a turizmus-vendéglátás ágazatba jelentkezők megismerkednek az üzleti tevékenység alapjaival is, az egyéb szakmai ismereteken kívül. Korszerű és piacképes tudást kapnak, stabil elméleti és gyakorlati ismereteket, valamint idegen nyelvi képzést. Megismerkednek a gasztroturizmus, a kreatív – és aktív turizmus világába.¹⁰ Az ágazati alapvizsga mindegyik szakmaterület alapismereteit tartalmazza:

- négy-négy süteményből vagy ételből egy-egy tétel húzása és elkészítése valamint tálalása,
- két fő részére asztalterítés, valamint az ételek és a sütemények felszolgálása, előre meghatározott alkoholmentes koktélok elkészítése
- portfólió készítése, amely tartalmazza az iskola székhelye szerinti régió bemutatását, azon belül egy turisztikai látványosság illetve egy szálláshely bemutatása

A három éves képzésben résztvevők tanulmányai szakmai vizsgával zárulnak, amelynek első része egy portfólióból áll, amely tartalmazza tanulmányai fontosabb szakmai eseményeit, illetve a tanuló szakmai terveit.¹¹

A szakképzési munkaszerződés vonatkozásában, változást idézhet elő, a Munka Törvénykönyvének 2023. január 1-jén történt módosulása.

---

¹⁰ A Szakképzés 4.0 Stratégia. [PowerPoint Presentation \(paragvari.hu\)](https://www.paragvari.hu) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

¹¹ A megújuló szakképzések a turizmus-vendéglátás területén. [A megújuló szakképzések a Turizmusvendéglátás területén \(hah.hu\)](https://www.hah.hu) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

A Munka törvénykönyvének 114.§.-a ugyanis rögzíti, hogy

„(1) A fiatal munkavállaló napi munkaideje legfeljebb nyolc óra lehet.

(2) A tizenhat évesnél fiatalabb munkavállaló napi munkaideje legfeljebb hat óra lehet, kivéve azt a nappali rendszerű képzés keretében tanulmányokat folytató tizenötödik életévét betöltött tanulót, aki az iskolai szünet alatt munkát végez.

(3) A fiatal munkavállaló beosztás szerinti napi munkaideje legfeljebb nyolc, a (2) bekezdés szerinti munkavállaló beosztás szerinti napi munkaideje legfeljebb hat óra lehet.”

A szakképzésről szóló törvény értelmében, akkor kell a Munka törvénykönyvének rendelkezéseit figyelembe venni, ha a szakképzésről szóló törvény eltérően nem rendelkezik.

Előírja ugyanakkor azt is, hogy napi 7 óránál több nem lehet az oktatás időtartalma, 18 év alattiak esetében. Ebben az esetben tehát, a szakképzésről szóló törvény rendelkezése felülírja a Munka törvénykönyvét.

16 év alattiak esetében azonban, a Munka Törvénykönyvének rendelkezése irányadó, mivel róluk nem rendelkezik a szakképzési törvény. Erre abban az esetben kerülhet sor, ha a szakképző iskola 10. évfolyamán tanuló diák még nem töltötte be a 16. életévét akkor, mikor a szakképzési munkaszerződés megkötésre kerül. Ebben az esetben, számukra csak napi hat óra munkaidő rendelhető el. Amennyiben később a 16. életévét betölti, és már napi hat órát meghaladóan is foglalkoztatottá válik, a szerződését módosítani kell.¹²

A duális képzési forma tehát egy olyan képzés, amelyben az abban résztvevők igényeinek összehangolása következik be, illetve azok együttműködésén alapul.

Ennek keretében az elméleti oktatásra az iskolában kerül sor, a gyakorlati képzés pedig az együttműködő vállalatoknál, üzemeknél történik.

---

¹² A Munka törvénykönyvének a szakképzési szerződést érintő változásai. [A Munka törvénykönyvének a szakképzési munkaszerződést érintő változásai \(nak.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 8.).

Így megvalósíthatóbbá válik a szakmai képzés, valamint a gazdaság, a munkaerőpiac összehangolása, mivel ebben a képzési formában a diákoknak lehetőségük van piacképesebb tudást szerezni.

A képzés eredményeként a fiatalok sokkal könnyebben jutnak munkahelyhez, mivel a képzési helyek szívesen fogadják őket, mint végzett munkavállalókat, hisz elsajátították az adott vállalatra, üzemre jellemző technológiai készségeket.

A fiatal munkavállaló sem egy idegen, új helyre érkezik, hanem oda, ahol már ismeri a munkafolyamatokat, jártassága van, ismeri a vállalati kultúrát, elvárásokat.

Ez előnyös a vállalatok számára is, hisz így hamarabb és könnyebben jutnak munkaerőhöz. A további cél, hogy növelni kell azoknak a vállalatoknak a számát, amelyek ebben a duális képzésben részt vesznek.

Ez azért különösen fontos, mivel Magyarországon ezeknek a vállalatoknak a száma alacsonyabb azon országokhoz képest, amelyek referencia értékűek a duális képzés tekintetében.

2019-es adat szerint, 11,3 ezer fő volt duális gyakorlati képzésben az egyes vállalatoknál. A szakközépiskolai diákok száma 74,1 ezer fő, és a tanulók több mint 48 százaléka vett részt duális képzésben. Ezen belül, az egyes szakmák vonatkozásában, ágazatonként jelentős eltérés figyelhető meg. Kiemelkedően magas a kereskedelem és vendéglátás reprezentáltsága (szakács, pincér, eladó), legalacsonyabb az informatikusképzésben volt, ahol csak kettő diák tanult vállalati gyakorlati képzésben.¹³

4. TÁRSADALMI ÉS SZOCIÁLIS KÖRÜLMÉNYEK, A MUNKAVÁLLALÁST BEFOLYÁSOLÓ EGYÉB KÖRÜLMÉNYEK

4.1. INTEGRÁCIÓ ÉS SZEGREGÁCIÓ

---

¹³ Szakképzés 4.0. [szakkepzes-4.0 \(3\).pdf](#) (A letöltés ideje: 2023. április 9.). ¹⁶ Tóth-Szerecz Ágnes: Sajátos nevelési igényű gyermekek az iskolarendszerben, inkluzív nevelés. Iskolakultúra, 2015/11. sz. pp. 115-117.

Tóth-Szerecz Ágnes álláspontja szerint megkülönböztetjük az integráció és az inklúzió fogalmát. Az integráció a gyógypedagógia tudományából származik, célja a fogyatékos és nem fogyatékos gyermekek együttnevelése. Az inklúzió később jelent meg, és szociálpolitikai szempontból igyekezett elérni, a befogadás szemléletének elterjedését, egy olyan iskoláztatás megvalósulását, amelyben nincs kirekesztés és mindenki egyenlő esélyekkel indul.

Idővel megvalósult a teljes integráció. Az OECD álláspontja szerint az integráció valójában csak egy interakció a fogyatékos és ép gyermekek között, de az inkluzív szemlélet képviselői szerint ez ennyiben nem merül ki, hanem egy teljesen új koncepció kidolgozása vált szükségessé az oktatás területén. Ennek lényege, hogy nem csak megtérni kell a fogyatékkal élőket, hanem önálló individuumként kell kezelni őket, figyelembe véve képességeiket és készségeiket. Ez már lényegében az inklúzió feltételeit jelentette.

Integráció esetén a fogyatékkal élőket fogadó intézmény nem végez egyéni felkészítést, ideális esetben inklúzió történik, tehát biztosított az egyéni differenciálás.

Nemzetközi szinten az inkluzív oktatásnak három variációja alakult ki. Az elsőben nincs speciális nevelés, integrált rendszer érvényesül, és az egyéni szükségleteknek megfelelően részesednek a megfelelő fejlesztésben. A második változat szerint, amely Magyarországon is érvényesül, az integrált oktatás igénybe vétele lehetőségként jelenik meg, amelyben az érintettek megfelelő többletet kapnak. A harmadik variáció szerint egyszerre van jelen a két oktatási rendszer, a fogyatékkal élők oktatására, nevelésére speciális osztályokban, illetve iskolákban van lehetőség.¹⁶

Vida Gergő Brüli kritériumait vette alapul, az integrációs rendszer vizsgálatához. A kritériumok a következők:

- milyen mértékű az intézményi összetétel decentralizációja
- milyen a jogi szabályozás
- mi jellemzi a nevelési és oktatási feladatok specializációját
- hogyan valósul meg a fejlesztés, mennyire professzionális
- milyen módon diagnosztizálják az egyes fogyatékoságokat

- mi jellemzi az iskola mennyiségi és minőségi feladatait, feltételeit
- hogyan értelmezik a tanulási nehézségeket
- az egyes speciális szükségletekhez hogyan igazodik a differenciált oktatás-nevelés
- megvalósulnak-e a nyitott szervezeti formák
- van-e lehetőség reintegrációra
- vannak-e segítő eszközök

Vida véleménye szerint az első kritérium, az intézményi decentralizáció nem teljesül, amelynek oka, hogy 2013-ban megalakult a KLIK, amely a centralizációt jelenti. A magyarországi rendszer azért sem előnyös, mivel merev központi előírások szerint alakul az oktatás, amely nem kedvez az SNI tanulók fejlesztésének, nem érvényesül az egyénre szabott foglalkozás.

A jogi szabályozottság kritériuma szintén sérül Vida szerint, mivel hazánkban a sajátos nevelési igény fogalmát nem egységesen értelmezi a jog és a gyógypedagógia, ami azt eredményezi, hogy a fejlesztés szempontjából a kívánt eredmény nem valósul meg.

A nevelési, oktatási feladatok specializációja sem felel meg a pedagógusok elvárásainak, aminek Vida véleménye szerint az az oka, hogy a pedagógusok jelentős része nem rendelkezik az ehhez szükséges speciális ismeretekkel, kompetenciákkal. A korai fejlesztés, intervenció szintén sérül, mivel Vida szerint már korábbi tanulmányok is kimutatták, hogy a kisgyermekkorú súlyos szociális hátrányok és a sajátos nevelési igény, illetve a leszakadás jelensége és az SNI közötti összefüggés áll fenn.

Az egyes fogyatékoságok kimutatása, tehát maga a diagnosztika megfelelően működik hazánkban véleménye szerint, a kutatások ezt támasztják alá. A problémát inkább az okozza, hogy mi történik a diagnózis után, történik-e érdemi fejlődés.

A mennyiségi és minőségi feladatok mint kritérium vonatkozásában Vida állásfoglalása szerint a 2011. évi CXC. törvény rögzíti, hogy SNI diagnózis birtokában mindenkinek jár a fejlesztés, ami nagy előrelépést jelent a korábbi szabályozáshoz képest.

Ez szorosan összefügg a minőséggel is, mert az időben elkezdett fejlesztés kedvezően befolyásolja az iskolai teljesítményt.

A fejlesztési órák száma ugyanakkor nem egyénre szabott, így nem szolgálja az egyéni képességek fejlődését.

A tanulási nehézségek értelmezése mint kritérium szintén sérül, mivel a kognitív képességek vizsgálata teszteredményeket csak az intellektuális képességek zavarának, illetve annak fokozatainak kimutatásához rendel. A gyógypedagógiai diagnosztikus eszközök vonatkozásában pedig nem áll rendelkezésre szabályozás, így akár megyén belül is eltérések mutatkozhatnak a tanulási zavarok eloszlásában.

A differenciált nevelés és oktatás kínálata vonatkozásában meghatározó, hogy egyre kevesebb az integrált nevelést és oktatást nyújtó intézmények száma.¹⁴

Az eredményekből tehát megállapítható, hogy a szerző által végzett kutatás eredménye alapján, a hazai integrált nevelés és oktatás több problémát is hordoz magában, egyáltalán nem kielégítő sem a mennyisége, sem a minősége.

Összegezve a kutatás eredményét, illetve a fentebb rögzítetteket, tehát véleményem szerint az állapítható meg, hogy alapvető szemléletbeli különbség van az oktatáspolitikai és a szakemberek között, valamint nagy mértékben hátráltatja az integrált oktatás gyakorlati megvalósulását, hogy a gyógypedagógusokon kívül a pedagógusok jelentős része alapvető ismeretekkel, kompetenciákkal sem rendelkezik az integrált oktatás módszertanáról.

Ez véleményem szerint azért is rendkívül hátrányos az integráció megvalósulásának tekintetében, mivel gyógypedagógus szakemberek iránt jelentős a munkaerő-piaci kereslet, az intézmények jelentős szakemberhiánnyal küzdenek. Így adott esetben az iskola elutasíthatja a sajátos nevelési igényű gyermek felvételét, mondván, hogy nem rendelkezik megfelelő szakemberrel a fejlesztés megvalósítása érdekében.

A hátrányos megkülönböztetés tilalmát, a 2003. évi CXXV. tv., azaz az egyenlő bánásmódról szóló törvény rögzíti, amelynek indoklásában, szerepelnek az alábbiak:

---

¹⁴ Vida Gergő: Kategóriák fogságában. Hazai SNI integráció hatásvizsgálat a pedagógus attitűd és a tanulói teljesítmény tükrében. Doktori értekezés. Pécs, 2018. pp. 44-49. [vida-gergo-phd-2019.pdf \(pte.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

„ az egyenlő bánásmód követelménye a kötelezettől azt kívánja meg, hogy tartózkodjanak minden olyan magatartástól, amely bizonyos tulajdonságaik alapján egyes személyek vagy személyek egyes csoportjaival szemben közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést, megtorlást, zaklatást vagy jogellenes elkülönítést eredményez.”¹⁵

Szüdi János az Európai Unió egyik alapelvéből, a szubszidiaritásból indul ki, amely szerint a döntéseket ott kell meghozni, azon a szinten, amire vonatkozik. Nemzetközi szerződések sora ismeri el a szülő azt a jogát, hogy a gyermekét érintő kérdésekben maga döntsön. Ezek az egyezmények a diszkrimináció tilalmát is tartalmazzák, a mai hazai szabályozás azonban ellent mond ennek. Véleménye szerint már az Alaptörvény megfogalmazásával is gond van, amely rögzíti, hogy Magyarország biztosítja e szabadságjogokat, a tanítás szabadságát, törvényben meghatározott keretek között.

Szüdi szerint jelentős probléma az is, hogy a közoktatási törvényből nem kerültek át azok az elemek a köznevelési törvénybe, amelyek a szegregáció felszámolását célozták, sőt olyan is történt, hogy újraindítottak bezárt iskolákat.¹⁹

Meghatározó szerepe van a szegregáció megjelenésében a társadalomnak is.

Európai viszonylatban, Magyarországon a legszelektívebb az iskolarendszer. Ennek oka, hogy az egyes iskolák között, a tanulási eredmények szóródását tekintve, nagy a különbség. Felmérések alapján megállapították, hogy Közép-Európában az oktatási rendszerek, viszonylag sokáig képesek az iskolarendszerben tartani a hátrányos helyzetű gyermekeket, de tanulási siker, ezt nem kíséri.¹⁶

Ismert tény, hogy a társadalmi különbségek hatással vannak az oktatásra, és ugyan így az oktatás is ráhatással bírhat a társadalmi egyenlőtlenségekre. A szelekció egyik

---

¹⁵ Szüdi János: Esélyek és remények az oktatásban. <https://drsuzdi.hu/2016/12/eselyek-esremenyek-az-oktatasban> 2023. április 4. ¹⁹ uo.

¹⁶ Radó Péter: A közoktatás szelektivitása mint a roma szegregáció általános kontextusa. In: Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról. szer.: Fejes József Balázs és Szűcs Norbert. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, 2018. p. 29.

formája a felvételi vizsga, a másik, mikor a szülők, az általuk jobbnak ítélt intézménybe íratják gyermekeiket.¹⁷

Végeredményét tekintve tehát, véleményem szerint megállapítható, hogy a társadalom a maga egészében is szegregál, hisz például sokan kimondva vagy kimondatlanul, azért nem viszik egyes településeken a körzeti iskolába gyermekeiket, vagy adott esetben azért nem íratják be egy szakiskolába, mert ott sok a roma gyermek.

4.2. A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ RÉTEG MUNKAERŐ-PIACI ESÉLYEI

A szakiskolák, a rendszerváltás óta, egyre inkább a hátrányos helyzetű, illetve halmozottan hátrányos helyzetű fiatalokat befogadó intézményekké váltak.¹⁸

Szakiskolát végzettek körében, a 2010-es években végzett felmérés szerint, azok, akik nagyobb közismereti tudással rendelkeztek, nagyobb eséllyel lettek foglalkoztatottak, mint akik nem. Jellemző probléma volt ugyanakkor a korábbi képzési rendszerben, hogy mivel a szakképzéssel összefüggő tárgyak megnövekedett súlya volt a meghatározó, alacsony volt a közismereti tárgyak követelménye.

A szakiskolai vezetők, oktatók ugyanakkor fontosnak tartották volna ez utóbbiak magasabb szintű oktatását, de ez már csak azért is nehézségekbe ütközött, mivel a bekerülő diákok jelentős része súlyos tanulási zavarokkal is küzdött. Az alacsony közismereti tárgyi követelmény, lényegében csak tovább rontott a matematikai, szövegértési készségeiken. Ennek hátránya azonban az lett, hogy tovább rontotta az élethosszig tartó tanulás esélyeit, ami azonban nélkülözhetetlenné vált a technikai, gazdasági fejlődés miatt.

Összességében mindez, csak rontotta a szakiskolát végzettek munkaerő-piaci esélyeit.²³ A kutatások tehát rávilágítottak arra, hogy a szakiskolákban az alacsony

---

¹⁷ Hricsovinyi Julianna-Józsa Krisztián: Iskolaválasztás és szelekció. In: Fejes József Balázs-Szűcs Norbert(szerk.):Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, 2018. p. 129.

¹⁸ Makó Ágnes: A közismereti tudás és az elkötelezettség hatása a szakiskolát végzettek munkaerőpiaci esélyeire. Közgazdasági Szemle, 2019, április. p. 435. ²³ uo.: pp. 445-446.

szintű közismereti tárgyak oktatása, az amúgy is hátrányos helyzetű fiatalok munkaerő-piaci elhelyezkedésének lehetőségét csak tovább rontja, olyan tömegeket bocsát ki, amelyek csak a közmunkaprogramokban foglalkoztathatók. A felmérések azt is kimutatták ugyanakkor, hogy a tanulók viszonya, elkötelezettsége iskolájukhoz és szakmájukhoz, pozitív hatással bír, a foglalkoztatottság esélyének növekedése szempontjából is.

Mindebből az következik, hogy a szakiskolákat olyan intézményekké kellett átalakítani, ahol olyan szakemberek képzése valósul meg, akik elkötelezettek szakmájuk iránt, és a jövőben képesek meglévő ismereteik bővítésére.¹⁹

4.3. AZ ERASMUS+ PROGRAM

Magyarországon a szakképzési törvény módosítása után elindult a gyakorlati képzéshez kapcsolódó tanulószerveződéses rendszer kiépítése.

Ehhez a duális képzési rendszerhez egyre több vállalat csatlakozott.

A duális képzés nem csak Magyarországon, hanem Európa szerte elsőbbséget élvez a szakképzés területén, ezért különböző pályázatok is megjelentek ennek vonatkozásában. Ilyen volt a 2014/C 87/07 Európai Unió pályázat is, „Nemzeti hatóságok a tanulószerveződéses gyakorlati képzésért” címmel. A támogatás célja a gyakorlati képzés bevezetése, illetve azok korszerűsítése volt.

Az Erasmus+ program célja az volt, hogy áttekintve az osztrák rendszer jellemzőit, segítse a magyar rendszer további fejlesztését, növelje a bevont vállalatok és a megkötött tanulószerveződések számát, a hazai kamarák, MKIK és a NAK bevonásával.

Célja az volt tehát, hogy vonzóvá tegye a tanulószerveződéses képzési rendszer bevezetését. További célja volt még, hogy kiterjessze a tanulószerveződések olyan

---

¹⁹ uo.: pp. 449-450.

területek felé, amelyekben addig nem léteztek, mint például a pénzügyi szektor.²⁰ Ez tehát az úgynevezett elődprogram volt, 2014-2020 között.

A 2021 és 2027 közötti időszakra előirányzott program a hangsúlyt elsősorban a társadalmi befogadásra teszi, a digitális és zöld átállásra, valamint a fiatalok demokratikus életben történő részvételére.²¹

Az Erasmus+ célját a következőkben határozza meg:

- „A kulcskompetenciák és készségek fejlesztése, különös tekintettel a munkaerőpiac és a társadalmi kohézió szempontjából fontos készségekre; elsősorban tanulmányi célú mobilitások, illetve az oktatási-képzési intézmények és a cégek közötti együttműködés segítségével.
- A minőség, az innováció és a nemzetköziesítés erősítése az oktatási-képzési intézményekben, elsősorban nemzetközi együttműködések segítségével, az oktatásképzés világán túli szereplők bevonásával.
- A szakpolitikai reformok és az oktatási-képzési rendszerek modernizációjának támogatása, elsősorban szakpolitikai együttműködésekkel, az Unió átláthatóságot és elismertetést szolgáló eszközeinek hatékonyabb használatával, valamint a jó gyakorlatok megosztásával.
- A nyelvtanítás és nyelvtanulás fejlesztése, a nyelvi sokszínűség és az interkulturális érzékenység támogatása.”²²

A program mindenki számára nyitva áll, oktatóknak, hallgatóknak, fiataloknak, felnőtt tanulóknak egyaránt, illetve 2021-től, elérhetővé vált a hátrányos helyzetűek számára is.²⁸

4.4. A FIATAL MUNKAVÁLLALÓK KÜLFÖLDRE TÖRTÉNŐ ELVÁNDORLÁSA

---

²⁰ Jankó Tamás: Erasmus+ program a duális szakképzés támogatására. Szak – és Felnőttképzés, 2015. p. 36.

²¹ Mi az Erasmus+? [Mi az Erasmus+? | Erasmus+ \(europa.eu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

²² Mi az Erasmus+ program célja? [Az Erasmus+ programról Erasmus+ | Tempus Közalapítvány \(erasmusplusz.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.). ²⁸ uo.

A fiatalok elvándorlása 2010-től kezdett felgyorsulni, amelynek oka elsősorban a gazdasági válság hatásai voltak.

Az elvándorlás felgyorsulása előtt, meghatározó volt a lakóhely régiója, a nyugati és a déldunántúli lakóhellyel rendelkezők, nagyobb valószínűséggel vállaltak külföldön munkát, a többi régióhoz képest. A családi körülményeket vizsgálva a felmérések azt mutatták, hogy az elvándorlók között nagyobb azok száma, akik még nem alapítottak családot. Legkisebb a számuk azok körében volt, akik hat év alatti gyermeket neveltek.

Az elvándorlók körében magasabb volt az egyetemzet végzettség száma az alapfokú végzettséggel rendelkezőkhöz képest, ugyan így a főiskolát és középfokú végzettséget szerettek körében is, de kisebb mértékben.

A folyamatos dolgozók közül elsősorban azok mentek el, akik éppen elvesztették állásukat, vagy elhagyták a jelenlegi munkahelyüket, illetve jelentős a pályakezdő, munkatapasztalattal még nem rendelkező fiatalok külföldre költözése is.

A külföldi munkavállalásra nem volt hatása a felmérések szerint annak, ha már munkába álltak a fiatalok.

Az elvándorlás felgyorsulásával egyre inkább csökkent a lakóhely régiójának szerepe, a családi helyzetet tekintve ugyanakkor emelkedett azok száma, akik egyedül éltek, ami mögött a munkaerő-piaci kényszer is állhat. Azok körében is egyre emelkedett a külföldi munkavállalók száma, akik hat év alatti gyermeket neveltek. Erre magyarázat már nem csak a tapasztalatszerzés, hanem a hazai kedvezőtlen kilátások elsősorban.

Az iskolai végzettség mint tényező hatása is változott, jelentősen megnövekedett azok száma a külföldi munkavállalók között, akik szakiskolai végzettséggel rendelkeznek. Jellemzően azok mentek el elsősorban, akiknek itthon nem volt munkájuk, illetve egyre többen a pályakezdők.²³

A külföldön dolgozók átlagéletkora körülbelül 37 év volt, a hazai munkavállalóké 40 év, egy 2020-as adat alapján.

---

²³ Hárs Ágnes-Simon Dávid: Az ifjúsági elvándorlás-fiatalok külföldi munkavállalása. pp. 148-150. [mt_2018_hun_146-150.pdf \(krtk.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 5.). ³⁰ Hárs Ágnes-Simon Dávid: Külföldi munkavállalás, foglalkozásváltás és szakmaelhagyás.

Külgazdaság, 2020, május-június. pp. 64-66.

Főleg a 18-25 év közötti fiatalok, de a 26-45 évesek aránya is magasabb külföldön, mint itthon. A külföldi munkavállalók 85 százaléka általában az Európai Unió vagy valamely EGT-ország munkavállalója, ebből 60 százalék az Egyesült Királyságban, Németországban vagy Ausztriában dolgozik. Ebből Ausztriában a 13 százalék vállal munkát.

Megfigyelhető ugyanakkor az is, hogy a külföldi munkavégzés általában nem végleges döntés, a tapasztalatszerzés után általában visszatérnek Magyarországra, majd jellemzően újra elmennek külföldre. A tapasztalatszerzés ideje, általában négy év.

Az említett célországokban ledolgozott munkaviszony időtartalma átlagosan 5,5 év.³⁰ A statisztikai adatok szerint, a Németországba, Egyesült Királyságba, Ausztriába, illetve egyéb országokba kivándorló magyarok száma 2010-től 2015-ig, meredeken emelkedett, amíg 2010ben csak 7318 fő volt, addig 2015-ben 32852 fő. 2015-től kezdődően 2020-ig folyamatosan csökkent, 2020-ban 19322 fő dolgozott külföldön, majd újra emelkedésnek indult, 2022-es adat szerint 26500 fő dolgozik külföldön.²⁴

5. A SZAKKÉPZÉS, DUÁLIS KÉPZÉS JELENE

Györgyi álláspontja szerint a szakpolitikusok gyakran arra hivatkoznak, hogy az új szakképzési törvény bevezetésének eredményeként nőtt a szakképzés népszerűsége, amit az mutat, hogy a technikumi képzésbe többen jelentkeznek, mint gimnáziumba. A változás tényleg nagy fordulatot jelenthet, mert a korábbi években tömeges elfordulás zajlott, a szakképző programok tekintetében.

A KSH adatai, a 9. évfolyamon tanulók adatairól ad csak tájékoztatást, a 8. osztály utáni pályaválasztást illetően nem állnak rendelkezésre adatok, erről csak az Oktatási Hivatal honlapja ad tájékoztatást, amely összevethető a 9. évfolyamosokra vonatkozó KSH által készített adatokkal.

---

²⁴ A kivándorló magyar állampolgárok célországok és nemek szerint. [22.1.1.31. A kivándorló magyar állampolgárok célországok és nemek szerint \(ksh.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

Az adatok azonban eltérnek, amelynek oka az intézmények közötti átlépés, az évfolyamisméltásra bocsátottak száma, az előkészítő osztályokban tanulók csatlakozása, illetve azok száma, akiket a szerkezetváltó gimnáziumokba már korábban felvettek.

Györgyi szerint ugyanakkor megállapítható, hogy a technikum egyáltalán nem népszerűbb a gimnáziumnál, mint ahogy azt szakpolitikai körökben hangsúlyozzák. Az adatok szerint ugyanis, a gimnázium népszerűsége mintegy nyolc százalékkal meghaladja a technikumét. Álláspontja szerint a felvételi adatok torzák, mivel azok szerint 2020-ban és 2021ben nőtt a nappali tagozatos képzési programba felvettek száma, holott ezt nem támasztják alá a demográfiai adatok.

A statisztikai adatok szerint nőtt a technikumi képzésbe jelentkezők száma, ami háttérbe Györgyi szerint az állhat, hogy nőtt a kilencedik évfolyamot újrakezdők száma. ha pedig ez így van, akkor a gimnázium népszerűsége nem csökkenhetett, mert a gimnáziumot kezdők száma nőtt, a technikumba jelentkezők létszámát pedig, a már említett réteg növelte.

Ebből pedig az következik, hogy a szakképzés népszerűsége lényegében nem növekedett. A duális képzést illetően nincsenek merész kijelentések, az előrelépést helyezik ugyan a középpontba, de annak nem megfelelő voltát is hangsúlyozzák.²⁵

A portfolio.hu 2022-ben megjelent cikke mindeközben arról tudósított, hogy az oktatóhiány a

szakképzésben egyre nagyobb gondot okoz, amely már olyan méreteket öltött, hogy szakmunkás végzettségű oktatókkal helyettesítik az egyetemi végzettségű oktatókat. Problémát okoz az is, hogy változtak a duális képzés finanszírozási feltételei, amelynek következtében több magyar tulajdonú vállalat jelezte, hogy ki kíván vonulni a programból.³³

---

²⁵ Györgyi Zoltán: A negyedik ipari forradalom és a hazai szakképzés. *Educatio*, 2022/1. sz. pp. 64-66. ³³ Kihátrálnak a cégek a duális képzésből-mégis mennyi sebből vérzik a hazai szakképzés? [Kihátrálnak a cégek a duális képzésből - mégis mennyi sebből vérzik a hazai szakképzés? - Portfolio.hu](#) (A letöltés ideje: 2023. április 11.).

6. A SZAKKÉPZÉSBŐL KIKERÜLŐ FIATAL SZAKEMBEREK MUNKAERŐPIACI JELENLÉTE.

Az Európai bizottság létre hozta a 2008-as gazdasági válság után 2013-ban az Ifjúsági foglalkoztatási csomagot, és erre egy munkacsoportot is létre hozott. Javaslatokat tettek a tartós és elhúzódó munkanélküliség javítására a fiatal korcsoportokban. Az Uniós tagállamok kötelezettséget vállaltak arra, hogy a fiatal munkavállalók, (25 év) munkahelyük elvesztése után ajánlatot kapjanak, néhány hónapon belül illetve továbbtanulási lehetőséget amennyiben ezt szeretnék. Olyan helyekkel kívánnak szerződni, akik tanulói illetve gyakorlati képzésben tanulói szerződést kötnek. A szakképzésben továbbra is nagy figyelmet kell fordítani a pályaorientációra, személyiségfejlesztésre, önismereti foglalkozásokra, hogy a lemaradásokat behozzuk, feszültségpontokat megszüntessük a jövő generációjának boldogulása érdekében.²⁶

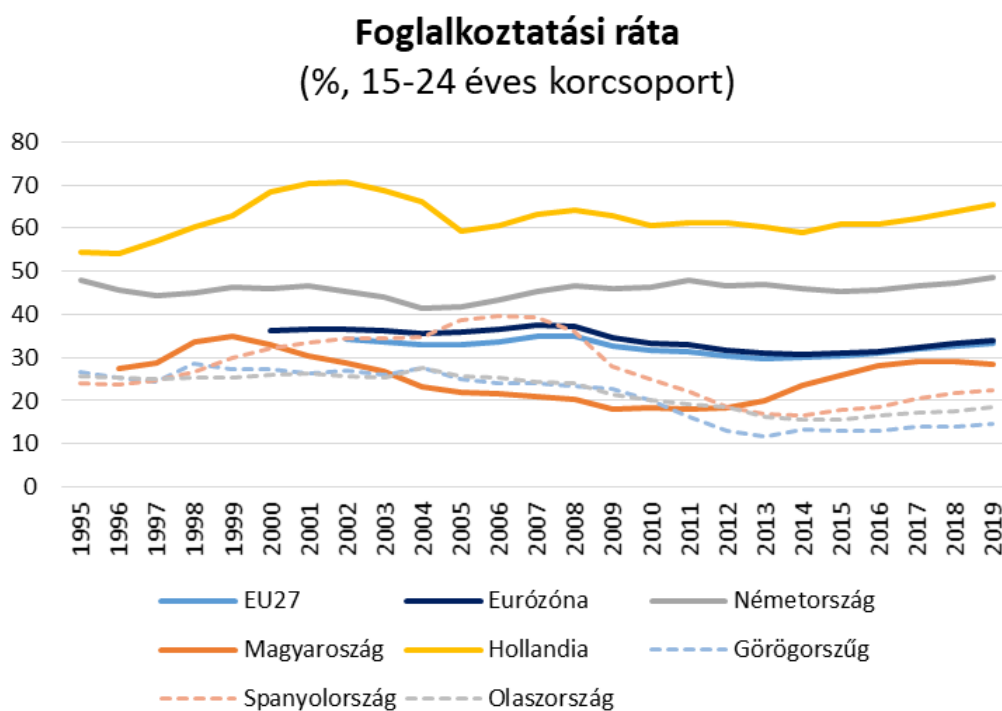
Mobil munkavállalói lehetőség Uniós országokon belül.

A fiatal munkavállalóknak lehetőségük van egy egyezmény szerint az Uniós tagállamokban munkát vállalni, ugyan olyan feltételekkel, mint az ország saját állampolgárainak, illetve letelepedési joggal is élhetnek. Néhány ország alkalmaz korlátozásokat más tagállamok állampolgáiraival. Mint munkavállalási és letelepedési kérdésekben is. Ezen intézkedések próbálták enyhíteni a gazdasági válság elhúzódó következményeit, de sajnos csak többkevesebb sikerrel jártak eredménnyel. Ha az összfoglalkoztatási eredményeiket nézzük, még mindig a közép

---

²⁶ Kapcsolattartó bizottság, <https://www.eca.europa.eu/sites/cc/hu/Pages/ccdefault.aspx> .(A letöltés ideje:2023.április. 7.)

korosztály képviseli a húzó erőt munkavállalás területén, nem az ifjabb korosztály. A Magyarországi fiatal munkavállalók foglalkoztatási rátája messze elmarad az Unió átlagától, mint ahogy az alábbi ábra is mutatja.²⁷

25 v alatti fiatalok munkaerőpiaci helyzete 1995-2019. Forrás: Eurostat 2021

6.1. TANULÓI MOTIVÁCIÓ, EGYÜTTMŰKÖDÉS A GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEKKEL A DUÁLIS KÉPZÉSEN BELÜL. FELZÁRKÓZTATÁSI LEHETŐSÉGEK.

Jelenleg a gazdálkodó szervezetek és az iskolai szakoktatók között továbbra sincsen egyetértés. A szakképzés 2020-as átalakítását követően a vizsgakövetelmények

²⁷ Eurostat foglalkoztatás fiatalok ,

https://www.google.com/search?q=eurostat+foglalkoztat%C3%A1s+fiatalok&tbm=isch&ved=2ahUKE_wj8tfu2Jf-AhXG6aQKHWZ5CnEQ2cCegQIABAA&oq=eurostat+foglalkoztat%C3%A1s+fiatalok&gs_lcp=CgNpbWcQAzoECCMQJ1DHCFjLHmD6JmgAcAB4AIABugGIAaUHkgEDOC4ymAEAoAEBqgELZ3dzLXdpei1pbWfAAQE&sclient=img&ei=NwIwZJ_7KMbTkwXm8qmlBw&bih=657&biw=1366#imgrc=7yTHzARe-WrU3M (A letöltés ideje:2023.április 7)

megváltozásával újabb teher hárult a gyakorlati oktatókra, és diákokra is mindkét oldalon.

A képzés elméleti anyagai közismereti tárgyakkal erősen csökkentettek lettek, szinte csak a szakmai tárgyak tanítása került előtérbe. Ez nagyban befolyásolja az érdemi munkát, mert mint tudjuk a szövegértés, számolási képességek erősítése nagyban hozzá járul a sikeres képzéshez. Ma már a gyakorlati képzőhelyek sem állnak pozitívan a duális képzési forma elvárásaihoz, mert a módszertani tudás hiánya a diákoknál az ő dolgukat is megnehezíti. A vendéglátás területén szükséges az elméleti tudásanyag elsajátítása, hiszen ez egy elmélet igényes gyakorlattal kivitelezhető szakma. A munkáltatóknak jól képzett, szakmailag felkészült fiatal munkavállalókra van szüksége, nem engedhetik meg maguknak a mai helyzetben, hogy olyan alkalmazottjaik legyenek, akik nem megfelelően felkészültek az adott szakmában. A szakmai vizsga követelményei olyan irányban változtak, ami komoly kreativitást, elméleti felkészültséget kíván a vendéglátás területén. A sokszínűsége miatt ez a szakma komoly kihívások elé állítja a tanulókat is, akik a vizsga után a munkaerő piacra készülnek. 2020-ban a járványhelyzet miatt az iskolák többségében online oktatás zajlott, a gyakorlati képzőhelyek többsége bezárásra kényszerült. Az ismeretanyag átadása nagyon nehezen ment, a gyakorlat elméletben kivitelezhetetlen volt a vendéglátó oktatás minden területén. Ezek a diákok így mínusz egy év felkészültséggel készülnek a szakmai vizsgára a már megújult vizsgakövetelmények szerint.

„A karriertervezés egy adott egyénre, egy tanulóra vonatkoztatott életpálya előre, tudatos módon való megszervezése, megtervezése, valamint ez által olyan információcsomag létrehozása, ami segítséget nyújt a diáknak a saját életére való felkészülésben, a világban való helyének megtalálásában.”²⁸

A tudatos, a tanuló jövőjéről előre megkezdett közös gondolkodás, tervezés azért is fontos, mert célt vetít az iskola és a diákja elé, ami lényegesen megkönnyíti mindkét

---

²⁸ Síklaki I, Vélemények mélyén Kossuth Kiadó, Budapest, 2006

fél dolgát, továbbá újra fogalmazza az iskola alapvető feladatát a jövőre való nevelést, az életre való felkészítést ezen az új, modern feladatkörön keresztül. Ez által a karriertervezés nem csak a tudatos, de a boldog, elégedett jövő előkészítését is célba veszi, gondolatébresztően hat a saját életünkről való elképzelések terén, ami véleményem szerint generációs „hiánycikk”.²⁹ Milyen információkra van szükségünk az egyes tanulók feltérképezéséhez?

Először is fel kell mérnünk a diákok képességeit a legfőbb szakmai területeken. Másodsor, rendkívül fontosnak tartom a diák, önmagáról, a saját életéről, a jövőjéről való elképzeléseinek, az „önképnek” a megismerését, mely alapján rendkívül hasznos és várhatóan emberközelibb képet kaphatunk fiataljainkról. A szaktanár/szakoktató tevékenysége igen különös egy speciális elemet is magában foglal, a tanulási zavarral küzdők vizsgálatát és a munkaerőpiacra történő bekapcsolását, hiszen a tanulók bizonyos része ilyen jellegű problémákkal rendelkezhet. Ők, problémáik miatt nehezen tudnak elhelyezkedni.

„A tehetséggondozásnak külön teret kell szentelni a tanórán kívüli tevékenységekben, de ki kell használni a tanórai foglalkozások adta lehetőségeket is. Differenciált nehézségi fokú, külön feladatokkal, egyéni házi dolgozatok elkészítésével és tanórai kiselőadások megtartásával, egyéb egyénre szóló feladatokkal kell fejleszteni tehetséges tanulóinkat”³⁰

A másik pedig, az ezt követő, erre felépített bizalmas beszélgetés, melynek során kérdéseinkkel és válaszainkkal árnyaltabb képet nyerhetünk a tanuló egyéniségéről, személyiségéről és elképzeléseiről.³¹

Leghatásosabb eszköz a példamutatás.

Ennek ellenére elmondható, hogy a gazdálkodó szervezeteknél oktató kollégák sincsenek szerencsés helyzetben, hiszen a 16-22 éves korosztállyal kerülnek kapcsolatba. Ők azok, akik koruknál fogva felelősebb odafigyelést igényelnek

---

²⁹ Kozma, BGE, 2017, p 19.

³⁰ BAGDY, TELKES, 1999, Kozma, BGE, 2017 p 21.

³¹ GYÖRGYI, 2002, Kozma, BGE, 2017, p 20.

minden területen, pedagógiailag és pszichológiaiilag egyaránt. A kollégák, akik a gazdálkodó szervezeteknél a szakmát oktatják, nincsenek felkészülve a diákok speciális igényeire, illetve a különleges bánásmódot igénylő oktatási formákra.³²

„Fel kell készíteni a tanulókat arra, hogy a munkaerőpiacon verseny helyzetben meg tudjanak felelni. Ennek érdekében a szakiskolai és szakközépiskolai kerettantervekben a pályorientáció is megjelenik, amelynek oktatásának fontos célja, hogy felkészítse a tanulókat arra, hogyan tudják eladni magukat a munkaerőpiacon azokkal a képzettségekkel, tulajdonságokkal, önismerettel, személyiséggel, amellyel rendelkeznek.”³³

„Napjaink egyik legfontosabb oktatási problémája, hogy egy oktatási intézmény, mely törekszik a korszerű tudás átadására, miként „tarthat lépést a gyorsuló ütemben bővülő ismeretanyaggal, meddig terhelhetők még a diákok az újabb és újabb ismeretekkel.”³⁴

6.2. ÁGAZATI ALAPVIZSGA KÖVETELMÉNYEK. (RÉSZLET)³⁵

Ágazati alapvizsga leírása, mérésének, értékelésének szempontjai

Az ágazati alapvizsgára bocsátás feltétele: a tanuló, illetve a képzésben résztvevő személy ágazati alapvizsgára az ágazati alapoktatásban való részvétele alapján bocsátható.

---

³² Kozma, BGE 2017, p 38

³³ Kozma 2014 BGF, p.8

³⁴ SEMJÉN, 2003, Kozma, BGE, 2017 p 8

³⁵ https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/4_1013_23_05_szakacs_ksz_alairpdf-1664206335441.pdf

Írásbeli vizsga

A vizsgatevékenység megnevezése: -

A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: -

A vizsgatevékenység aránya a teljes ágazati alapvizsgán belül: -

A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai: -

Gyakorlati vizsga

A vizsgatevékenység megnevezése: Turizmus-vendéglátás ágazati alapvizsga gyakorlata

A vizsgatevékenység leírása

A) vizsgarész: Konyhatechnológiai tevékenység:

Szakmai területenként meghatározott műveletek, munkafeladatok önálló elvégzése. A munkaterület birtokbavétele, ellenőrzése. Egy megadott étel elkészítéséhez szükséges alapanyagok előkészítése, az étel konyhatechnológiai úton történő elkészítése, esztétikus tálalása, az étel jellegének megfelelően történő díszítése 3 normál adagban. A munkaterület, munkavégzés utáni alapos tisztítása, beleértve a vizsga során használt eszközöket, berendezéseket is. A vizsgázó a vizsgatevékenység alatt folyamatosan figyel a vele párhuzamosan dolgozó tanuló társaira, a többi vizsgázóra. A tűz-, munka- és balesetvédelmi előírásokat szigorúan betartja.

Időtartam: 90 perc

A vizsgázó az alábbi ételek közül egy ételt készít el:

- 1) Zöldséges rizottó
- 2) Hal tempura (magyar fehérhúsú halból), friss kevertsalátával, citrusos vinagrette öntettel
- 3) Natúr csirkemell filé, tejszínes gombamártással, párolt rizzsel
- 4) Parajkrém leves, buggyantott tojással

B) vizsgarész: Cukrászati termékkészítés

A vizsgázó megadott cukrászati termékek közül egyet készít el a tanult technológia és a rendelkezésre álló receptúra szerint.

Cukrászati termékek:

- 1) 10 szelet piskóta rolád barackízzel töltve,
- 2) 10 db linzerkarika barackízzel töltve
- 3) 500 gramm fánkocská ízesített tejszínhabbal töltve forrázott tésztából
- 4) 500 gramm barackízzel töltött Néró teasütemény

Időtartam: 90 perc

C) vizsgarész: Értékesítési tevékenység:

A vizsgázó előkészíti az éttermet, majd megteríti 2 főre, fogadja a vendégeket, készít a részükre 2 adag alkoholmentes kevert italt, és 2 adag főételt, 2 adag desszertet felszolgál a vendégeknek. A vizsgázó 1 alkoholmentes kevert italt készít el 3 adagban (2 adagot a vendégek, 1 adagot a vizsgabizottság részére kóstolás céljából) a tanult receptúra szerint:

Elkészíthető alkoholmentes kevert italok:

- 1) Lucky Driver
  - 2) Shirley Temple
  - 3) Alkoholmentes Mojito
  - 4) Alkoholmentes Piña Colada
- A felsorolt alkoholmentes kevert italok receptúrái megtalálhatók az érvényben lévő IBA listán.

Időtartam: 60 perc

D) vizsgarész: Portfólió készítése

A vizsgázó az iskola székhelye szerinti régióban megtalálható, a tanuló által választott egy turisztikai attrakciót és egy szálláshelyet és annak szolgáltatásait bemutatja. A bemutatót elektronikus formában, szövegszerkesztő program használatával készíti el, a vizsgát szervező szakképző intézmény által megadott határidőre és e-mail címre beadja.

Az elkészített dokumentum formai követelményei: terjedelme a fedőlapon (téma megnevezése, készítő megnevezése, dátum) kívül 2-5 A4-es oldal (betűtípus: Times New Roman/Arial , betűméret: 12, szövegtörzs sorkizárt), tartalma tagolt, kiemeléseket tartalmaz. A képek és a forrásmegjelölés mellékletben szerepeltethetőek a minimum terjedelmen felül. A vizsga keretében szóban és PPT formátumban prezentálja.

Időtartam: nem releváns

A vizsgatevékenységek között szünetet kell biztosítani a vizsgázók részére, amely nem képezi a vizsgatevékenység részét.

A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: 250 perc

A vizsgatevékenység aránya a teljes ágazati alapvizsgán belül:

100 % A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

A javítás a feladatsorhoz rendelt értékelési útmutató alapján történik.

2020/21 tanév ősztől érvényes kimeneteli követelmények. (részlet) Szakács KKK.
36

A szakmai vizsga leírása, mérésének, értékelésének szempontjai

Szakma megnevezése: Szakács

Szakmai vizsgára bocsátás feltétele:

- valamennyi előírt képzési évfolyam és az egybefüggő szakmai gyakorlat eredményes teljesítése.

- szakmához kötődő további sajátos követelmények: -

---

³⁶ https://api.ikk.hu/storage/uploads/files/4_1013_23_05_szakacs_kesz_alairpdf-1664206335441.pdf

Központi interaktív vizsga

A vizsgatevékenység megnevezése: Kombinált online vizsga

A vizsgatevékenység leírása

- Szezonális alapanyagok használata - feleletválasztó feladat (többszörös választás)
- Heti vagy alkalmi menü összeállítása - feleletalkotó feladat (kiegészítés)
- Rendezvényekkel kapcsolatos teendők - feleletalkotó feladat (rövid válasz)
- Áruátvétel - feleletválasztó feladat (válaszok illesztése)
- Élelmiszer és árukészlet ellenőrzése - feleletalkotó (kiegészítés)
- Anyagfelhasználás kiszámítása - feleletalkotó (kiegészítés)
- Vételezés, rendelési mennyiség megállapítása - feleletalkotó (rövid számítás)
- Raktározás - feleletválasztó feladat (többszörös választás, válaszok illesztése)
- Árképzés - feleletalkotó (rövid számítás)

A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: 60 perc

A vizsgatevékenység aránya a teljes szakmai vizsgán belül:

20 % A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

Szezonális alapanyagok használata - feleletválasztó feladat (többszörös választás) 10 %

Heti vagy alkalmi menü összeállítása - feleletalkotó feladat (kiegészítés) 20 %

Rendezvényekkel kapcsolatos teendők - feleletalkotó feladat (rövid válasz) 10 %

Áruátvétel - feleletválasztó feladat (válaszok illesztése) 10 %

Élelmiszer és árukészlet ellenőrzése - feleletalkotó (kiegészítés) 10 %

Anyagfelhasználás kiszámítása - feleletalkotó (kiegészítés) 10 %

Vételezés, rendelési mennyiség megállapítása - feleletalkotó (rövid számítás) 10 %

Raktározás - feleletválasztó feladat (többszörös választás, válaszok illesztése) 10 %

Árképzés - feleletalkotó (rövid számítás) 10 %

A vizsgatevékenység akkor eredményes, ha a tanuló a megszerezhető összes pontszám legalább 40 %-át elérte.

Projektfeladat

A vizsgatevékenység megnevezése: Gyakorlati vizsga

A vizsgatevékenység leírása:

A) Vizsgarész: Portfólió: a tanuló haladásáról és eredményeiről, munkáiból összeállított, a mentoráló gyakorlati oktató vagy szaktanár által hitelesített dokumentum.

Tartalma: (kötelezően tartalmazza a következő terület mindegyikére vonatkozóan elkészített dokumentumokat)

A tanuló szakmai fejlődését alátámasztó dokumentum tartalmazza:

- A szakmai oktatás során végzett legalább 2 ételkészítési termékcsoporthoz egyéni feladatmegoldásait, szakmai észrevételeit, a tanuló által készített termékek bemutatását. Minden terméket képekkel kell illusztrálni
- Beszámoló munkahelyi rendezvényekről, versenyekről, kiállításokról szakmai tovább fejlődés lehetőségeiről fényképekkel szakmai leírással (ide jön **80 órás projekt feladat**) □ Önéletrajz
- Önreflexió az egész portfólióra vonatkozóan: jövőkép, saját tanulási folyamat önértékelése erre reflektálás

Formája: PDF dokumentum összeállítása szöveges anyagokból, képekből.

Terjedelem: Minimum 8, maximum 10 db A4-es oldal fedlap (téma megnevezése, készítő megnevezése, dátum), tartalomjegyzék és mellékletek nélkül. A képek mellékletben szerepeltethetők a minimum terjedelmen felül, ezeket a szöveg megfelelő helyén kell meghivatkozni

Betűforma és nagyság: Times New Roman betűtípus 12-es betűnagyság.

A portfólió elkészítésére rendelkezésre álló idő: 6 hónap.

A portfólió leadási határidejét a vizsgaszervező határozza meg.

B) Vizsgarész: Menüsor elkészítése

A vizsga előtt 180 nappal megismert, 4 db, a vizsgaszervező által összeállított nyersanyagkosárhoz (szezonális és regionális alapanyagokat tartalmaz) a jelöltnek össze kell állítania kosaranként 4 db négy fogasos menüsört, azaz összesen 16 db menüsört. A menüsoroknak tartalmaznia kell az ételek receptúráját és technológiai leírását. A menüsört úgy kell összeállítania, hogy az előkészítésre 30 perc, az elkészítésére maximum 225 perc áll rendelkezésre a szakmai vizsgán.

A vizsgázó által összeállított menüsorokat az első vizsgatevékenységet megelőző 14. napig le kell adnia a vizsgaszervező részére. A vizsgabizottságnak döntést kell hoznia, hogy a leadott menük megfelelnek-e a szakmai elvárásoknak. A menüsorok elfogadásáról vagy elutasításáról a vizsgázót a vizsga megkezdését megelőzően, legalább 24 órával korábban értesíti a vizsgaszervező.

Elutasítás esetén: a vizsgázó nem főzheti le a saját maga által összeállított menüsorok egyikét sem.

Amennyiben a 4 menüsor nem felel meg a szakmai elvárásoknak, a vizsgabizottság összeállít a vizsgázó számára a korábban megadott nyersanyagkosarak alapján egy pótmenüt, melyet előzetesen nem bocsájt a vizsgázó rendelkezésére. A vizsga napján a vizsgázó ezt a pótmenüsört főzi le.

Elfogadás esetén:

Amennyiben az előzetesen összeállított 4 menüsor megfelel a szakmai elvárásoknak a vizsgázó a vizsga napján nyersanyagkosarat húz (az előzetesen összeállított 4 nyersanyagkosarak közül) és a kihúzott nyersanyagkosárra saját maga által előzetesen összeállított és a vizsgabizottság által jóváhagyott négyfogásos menüjét főzi le. A vizsgabizottság az előzetesen megtervezett menübe, kötelezően a vizsga napján kijelöl egy új alapanyagot vagy technológiát, amit a vizsgázónak be kell építenie a tervezett menüsorba, a vizsga napján.

A vizsgázó feladata:

A vizsgán a szakmai előírásoknak megfelelő tiszta, teljes munkaruházatban jelenjen meg. A receptúrának megfelelő árut vegyen fel a vizsgaszervező által kijelölt

személytől, munkaterületén tartsa be a higiéniai előírásokat. Az összeállított menüsört a receptúra alapján el kell készítenie 4 fő részére, majd az ételeket tálalnia kell.

A nyersanyagokat a vizsgaszervező részéről a vizsgára úgy kell előkészíteni, hogy azok további előkészítése 15 - 30 perc alatti időintervallumban megoldható legyen, a vizsgázó az előkészítő tevékenységét maximum 30 perc után be kell, hogy fejezze.

A vizsgát 255 perc (4 óra és 15 perc) leteltével be kell fejezni.

A gyakorlati vizsga tárgyához kapcsolódó szakmai beszélgetés a tanult idegen nyelven

Időtartam: 20 perc

- | Szakmai szókincs
- | Konkrétumok ismertetése a beszélgetés során
- | Munkafolyamatok ismertetése
- | Idegennyelv-használat nyelvhelyessége
- | Szakmai szókincs

A vizsgatevékenység végrehajtására rendelkezésre álló időtartam: 275 perc

A vizsgatevékenység aránya a teljes szakmai vizsgán belül:

80 % A vizsgatevékenység értékelésének szempontjai:

A) Portfólió

B) Menüsor elkészítése

A vizsgázó ruházata, személyi higiéniája 5 %

Mise en place 5 %

Tisztítás, darabolás, vágás 10 %

Hőkezelés megfelelősége 10 %

Étel tálalási megjelenése 5 %

A menü komplexitása 10 %

A fogások elemeinek arányossága 10 %

Munkaterület tisztasága 10 %

A vizsgázó kreativitása 5 %

Az ételek íze 10 %

Szakmai beszélgetés magyar és idegen
nyelven 20 % A két vizsgarész aránya:

A) Portfólió 20 %

B) Menüsor elkészítése 80 %

A vizsgatevékenység akkor eredményes, ha a tanuló a megszerzhető összes pontszám legalább 40 %-át elérte.

A vizsgatevékenységek alóli felmentések speciális esetei, módja, és feltételei:

A szakmai vizsga eredményébe az ágazati alapvizsgát az alábbi súlyarányal kell beszámítani: Ágazati alapvizsga: 20%, Szakmai vizsga: 80 %

A vizsgatevékenységek megszervezésére, azok vizsgaidőpontjaira, a vizsgaidőszakokra vonatkozó sajátos feltételek: -

6.3. A GAZDÁLKODÓ SZERVEZETEKSEL TÖRTÉNŐ EGYÜTTMŰKÖDÉS LEHETŐSÉGEI,

MEGOLDÁSKERESÉS.

Szerencsés, hogy a diákok már a tanuló idejük alatt találkoznak a munkahelyi környezettel, a munka világával, ami majd rájuk is vár az iskola elvégzését követően. Betekinthetnek a rájuk váró munkaerőpiaci elvárásokba. Fontos, hogy segítsük őket abban, hogy ezt a legjobban ki tudják használni tanuló idejük alatt, tudjanak élni a lehetőségekkel. Ezért fontos, hogy az iskola és a gyakorlati képzőhely együttműködése megfelelő legyen. A diáknak joga van munkahelyet váltani, indokolt

esetben, de a fő cél az lenne, hogy egy, az igényeinek legmegfelelőbb helyen végezze el a képzést, mint fentebb már említettem, nincs idő a munkahelyek keresgélésére az idő rövideje miatt. Ezzel a duális partnernek is tisztában kell lennie, hogy jól megfontolt érdeke a diák megtartása a képzés teljes ideje alatt. Mindhárom félnek közösen kell törekednie a megoldásra.

Generációs problémák is felmerülnek. Nincsenek hozzá szokva a munka kérdéséhez. Nehezen bírják a fizikai munkát. E is adódhat a generációs adottságaikból, hiszen szinte ki sem mozdulnak otthonról, mert az igényeiket az elektromos kütyük teljes mértékben kielégítik. Z generációs Digitális bennszülöttekről beszélünk, Ők azok, akik 2000 után születtek.³⁷ A telefont, mint használati tárgyat nem hajlandók még a munkavégzés idejére sem eltenni. A munkahelyek többségén ez komoly problémát jelent. Emiatt a kommunikációjuk nem megfelelő, ez a beilleszkedést és az alkalmazkodást is megnehezíti a munka területén. A szülők sajnos nem partnerek a megoldáskeresésben, inkább kérdőre vonják a tanulófelelőst a duális partnernél, ha úgy érzik, hogy gyermekük jogai sérülnek. Nem látják be, hogy a szabályok betartása a gyermekeik javát szolgálná a későbbiek folyamán. A családi háttér, szocializáció nagyban befolyásolja a munkahelyen történő beilleszkedést és a későbbi eredményes fejlődést. A lemorzsolódás oka legfőképpen, mint fentebb már írtam, hogy a diákok akkor jönnek rá mi is a munka világa, amikor kikerülnek gazdálkodó szervezethez. Vannak, akik, motiválhatók és sikeres munkavállalókká válnak, de vannak sajnos olyanok is, akik semmivel nem motiválhatók és a képzést befejezve, vagy még előtte pályaelhagyók lesznek. Ez a jelenség az egyik legfőbb oka a lemorzsolódásnak.

6.4. KÉRDŐÍVES KUTATÁSOM AZ ISKOLAI SZAKOKTATÓK ÉS DUÁLIS PARTNEREK

TANULÓFELELŐSEI SEGÍTSÉGÉVEL.

---

³⁷ (Tari A 2011)

Kérdőíves kutatásom a Google kérdőív segítségével valósult meg. Nem tettem fel csupán csak 5 olyan kérdést a témában, amire azt gondolom, hogy a lényegében megkapom a megfelelő választ és megfelelően kiértékelhetem. Mivel a dolgozatomat nem a kérdőívre építettem fel, azt gondolom ez az 5 kérdés elég lesz. Kérdőívemet 78-an töltötték ki. Igyekeztem a kérdéseket úgy feltenni, hogy pontos képet kapjak arról, mennyire vannak tisztában az oktatásban részt vevő kollégák a kimeneteli követelményekkel, amik lényegében meghatározzák a diák képzettségi szintjét a befejezést követően. A válaszok alapján a diagrammos kiértékelést választottam minden megválaszolt kérdésről %-os arányban és az elemzést így készítettem el. A leíró kutatás módszerével kapott válaszok segítségével. A kérdőívben nem tértem ki a nemek megoszlására, mert a szakmára jellemzően a résztvevők többsége férfi. A válaszadást és annak értékelését elősegíthetik, egyszerűsíthetik az utasítások, a táblázatok, illetve a skálás, kipontozásos megoldások. Pontos választ csak akkor kaphatunk, ha az információnk pontos és világos. Ezeket az instrukciókat adhatjuk írásban vagy szóban, esetleg segítségül mintát mellékelhetünk.³⁸

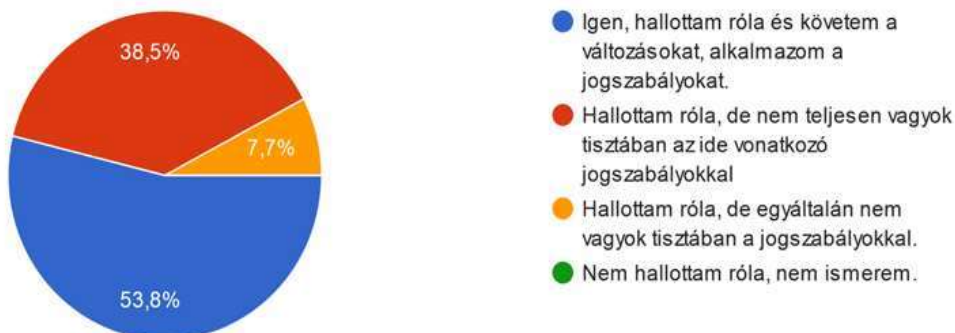
³⁸ (Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe Szerkesztette: Falus Iván Műszaki könyvkiadó 2000) (Kozma 2014 p 48)

1. ábra Szabályozási rendszer (Szakképzés 4.0)

A jelenleg érvényben lévő szakképzési szabályozást a bevezetése óta igen sok vízhang követte. Az eltelt néhány évben a gazdálkodó szervezetek többsége érti és alkalmazza ezeket a szabályokat. A kutatás erre vonatkozó eredménye 53,8 %-ban azt mutatja, hogy a többség már ismeri, és jól próbálja alkalmazni a szabályozást. Sajnos a 38,5 % még mindig magas ahhoz képest, hogy a rendszer teljes egészében a munkahelyekre kívánja bízni a tanulók teljes szakmai felkészítését. A 7,7 %-os ismeretszegény duális partnerek illetve szakoktatók magas arány. Véleményem szerint ez nem engedhető meg a jelenlegi gazdasági helyzetben. A kamaráknak, jobban kellene foglalkozniuk a gazdálkodó szervezetek a duális partnerek és a szakoktató kollégák ezirányú felkészítésével.

1. Ismeri a jelenleg érvényben lévő szakképzési szabályozást? (Szakképzés 4.0)

78 válasz

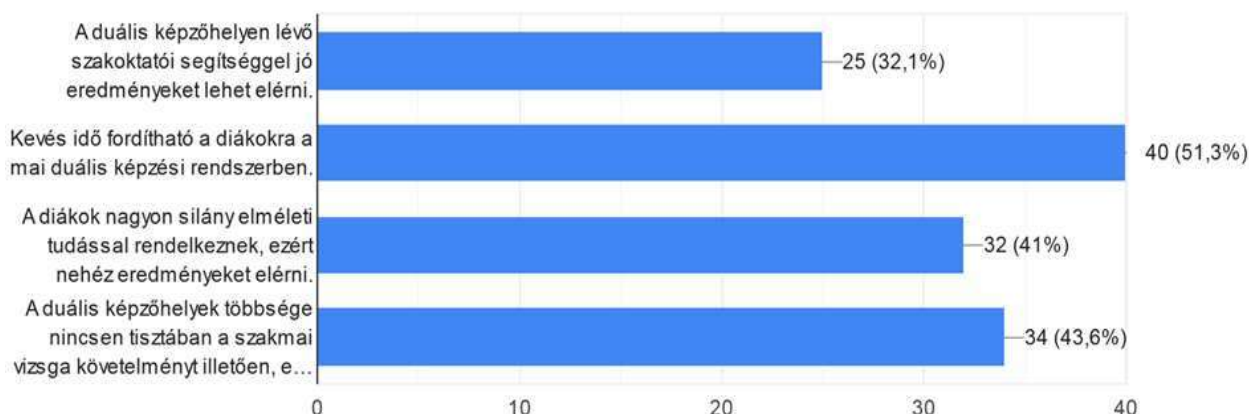

2. ábra A szakmai fejlődés lehetőségei a duális képzési rendszerben.

A munkáltatók többsége a napi termelési folyamatok mellett nem tud részleteiben foglalkozni a diákokkal. Nem jut elegendő idő minden területen elmélyíteni a tudást. Ennek az a következménye, hogy a diákok bizonyos részfeladatok elvégzésénél megrekednek. Egy-egy diák, akik komolyabbak, rátermettebbek több lehetőséghez jutnak, de itt említeném meg azokat, akik nehézkesen tanulnak, több időre lenne szükségük, de jelen esetben nem kapnak elegendő figyelmet, így a lehetőségeik szűkösek. Sajnos, mint már előző két dolgozatomban is leírtam, nincs vagy kevés a megfelelően képzett és a speciális tanulói igényekre felkészített szakoktató a duális képzőhelyeken. Esetenként egy-egy kimagasló tudású szakember előkerül, akinek a komolyabb végzettség nélkül a vérében van az oktatás, de ők vannak kevesebben. A másik sarkalatos probléma, a diákok hozzá állása. Mindannyian látjuk az iskolában is, hogy keveseknek van kitartása, szorgalma, hogy legalább elméleti síkon jobban felkészüljön. Ez által a gyakorlatban felmerülő akadályokat is könnyebben venné. A 43,6 %-os képzőhelyi hiányosság rendkívül elkésztő adat. Azoknak kellene leginkább tisztában lenniük a követelményrendszerrel, akik az év háromnegyed részében a diákok képzéséért felelnek. A szakmai fejlődés így messze elmarad az elvártaktól.

2. Jelen képzési rendszer formája, a duális képzésben-mennyiben segíti a szakmai fejlődését a diákoknak?

78 válasz

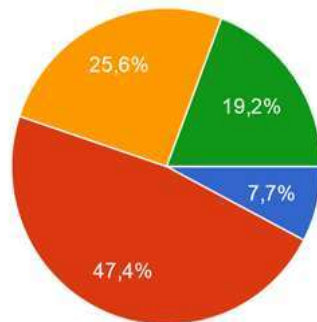

3. ábra Motiváció, későbbi elhelyezkedési lehetőségekkel.

A fentebb említett probléma, mint a diákok tanulási kedve ebben a válaszkörben is erőteljesen megmutatkozik. Ugyan akkor itt is érvényes, hogy bármilyen diák motiválható, ha a megfelelő oktató keze alá kerül. Jó néhányuk nem tudja ezt az időszakot átvészelni és első körben csak munkahelyet vált, aztán, ha ott sem találja meg a számításait, ha nem találkozik egy számára példamutató emberrel, akkor elhagyja a pályát, lemorzsolódik. A 19,2 %-os arány, akinek ez az egész szakma egy tévút. Semmilyen módon nem motiválható és őszintén nem is érdekli az egész képzési forma. Ők a biztos lemorzsolódók, de ez általában elég korán kiderül ahhoz, hogy új kihívást keresve pályát módosítsanak. Ne vesszenek el a munka világában. Ettől függetlenül ez az arány is elkésérítő.

3. A diákok mennyire motiváltak, hány %-k képzelel a jövőben a gyakorlati képzőhelyen történő hosszútávú elhelyezkedést, mint munkavállaló?

78 válasz

- Többségük motivált, motiválható diák.
- Vannak, akik kevésbé motiváltak, de idővel fejleszthetők hozzá értő szakemberek segítségével. (Több pe...
- Vannak, akik elvesztik a motivációt, érdeklődést és más irányba keresnek a jövőben lehetőséget munkavállalók...
- Egy kisebb réteg semmivel nem motiválható, nem ez a jó szakmai irány esetükben, nem fognak tudni később...

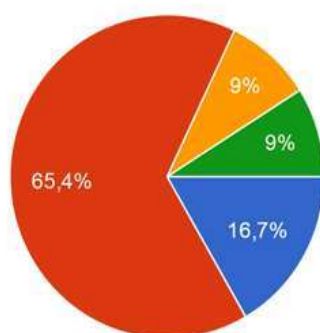
4. ábra A szociális háttér, mint segítség a szakmaválasztásban.

Még mindig nagyon fontos a diákoknak a családi motiváció. Sok szülő még mindig azt hiszi, hogy ebben a szakmában van potenciál, akár itthon, akár később külföldön is. Valamilyen szociális okból kifolyólag a mai diákság többsége nem veszi elég korán otthonról a mintát, a munka szeretetét. Sok család csonka, szinte csak túlél. A mindennapi taposókerékben nincs elegendő idő a gyermekeikkel foglalkozni a családoknak. Némely esetben a kevés odafigyelés, a mellőzöttség teljesen elveszi a diákok munkakedvét. A tetteiknek nincs következménye, hiszen a kevés ráfordítható idő miatt a szülők kompenzálnak, csak a törődés hiányát enyhítik. Sok szülő, aki erre a pályára adja a gyermekét, egyáltalán nincsen tisztában az elvárásokkal, nem

tudják, hogy hétfvégén, ünnepnapokon és sok esetben délután is munkába kell menni. Ez már egészen korai tanuló időszakban így van. A szülők nem kommunikálnak a gyakorlati képzőhelyekkel, a diákokkal kapcsolatban így ez sokszor félreértésekre ad okot, ami rend szerint munkahelyváltást is eredményezhet. A 9-os teljes szociális háttér elkeserítő. Innen kerülnek ki azok a munkavállaló fiatalok, akik egy helyen soha nem tudnak huzamosabb ideig megmaradni. Örök útkeresőkké válnak.

4. Mit gondol? A szülői háttér, az otthoni környezet, szociális adottságok mennyire befolyásolják a későbbi munkavállalási kedvet a diákok körében az adott szakmai területen?

78 válasz

- A szülői támogató háttér, jó családi környezet nagyban befolyásolja a diákok döntését.
- A szülői háttér befolyásolja, de mások véleményét és a környezet befolyását is figyelembe veszik (barátok, ismerősök).
- A barátok, ismerősök véleménye alapján dönt a diák. Ebben az esetben...
- A teljes szociális háttér hiánya miatt a diák nem tervez hosszú távra, csapód...

5. ábra Szakmai platformok sikeres együttműködésének lehetőségei.

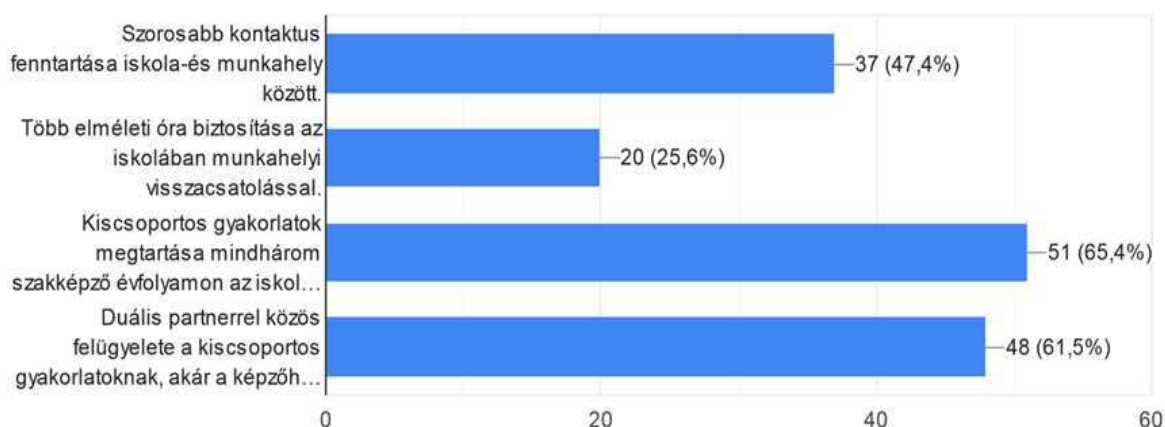
Végül, de nem utolsó sorban a szakmai együttműködés lehetőségét mértem a következő kérdéssorral. Alig telt el a szakképzés újabb megreformálása óta pár év, a munkáltatók, partnerek hamar rájöttek, hogy túl nagy falatot vállaltak. A szakmai vizsgára történő felkészítés jó eredménye, a munkába állás első sikereit garantálja. Mindenki tisztában van azzal, hogy iskola, képzőhelyek, oktatók és a legfontosabb tényező a diák nem tudnak közös összefogás nélkül tartós sikereket elérni. Azok a duális partnerek, akik felismerték, hogy ki kell nevelniük egy következő

munkavállaló generációt, próbálnak szorosan együttműködni az iskolával és a szülőkkel is. Azok, akik szinte csak szorgos alkalmi kéznek tekintik a diákot, nem keresik a szoros kapcsolatot. A három igen magas százalék, amit kaptam, azt mutatja, hogy igény lenne a szoros és közös együttműködésre, hiszen hosszú távon jó munkaerőt csak közös összefogással nevelhetünk ki a szakmában. Akár az is elképzelhető, hogy az iskolai szakoktatók a gyakorlati képzőhelyeken, a partnereknél képzik a diákokat. Sokan sajnálatos módon külföldre mennek a jobb reményében, de aki itthon képzeli el a jövőjét, azt minden tudásunkkal segítenünk kell, hiszen ők lesznek a következő masszív magyarországi munkavállaló generáció.

5. Mi lenne a legfontosabb közös együttműködés lényege a gazdálkodó szervezetek szakoktatói és az iskolai szakoktatók között, hogy a munkaerőpi... sikerrel kerüljenek ki a közösen felügyelt diákok?

78 válasz

7. ÖSSZEGZÉS

Ha összességében nézzük a kimeneteli követelményeket, (Ágazati alapképzés, Szakmai vizsga) rendkívül nehéz helyzetben van pl egy olyan diák, aki tanulási nehézségekkel küzd, de akár az is, akinek nincsenek ilyen jellegű nehézségei. Minden olyan lehetőséget figyelembe kell venni, amivel segíthetjük az ilyen tanulókat a felzárkóztatásban, hiszen egyenlő eséllyel kell indulniuk a munkaerőpiacon

történő elhelyezkedési lehetőségek között. Tekintve, hogy nagyon kevés kontaktóra van számukra az iskolában, ez nehezen kivitelezhető. (esetünkben 2 hetente 2 osztályfőnöki óra). Az új szakképzési rendszerben mindösszesen négy napot töltenek az iskolában, az ötödik napon már munkával, a gazdálkodó szervezetnél vannak. Kéthetente 8 nap az iskolai napok száma és kéthetente 12 a gazdálkodó szervezeteknél eltöltött idő. Így nagyon kevés, szinte semmi idő nem jut a felzárkóztatási lehetőségekre, hiszen a diákok a napi 6-8 óra után már egyáltalán nem terhelhetők, figyelmük nem leköthető. A duális partnereknél ugyan ezek a problémák fordulnak elő, hiszen a napi termelés mellett nem tudnak elegendő időt szakítani a speciális igényű diákok felzárkóztatására, és mint fentebb említettem az oktatók felkészültsége sem megfelelő e problémák orvoslására. A különbség a vendéglátóegységek közötti lehetőségekben is megmutatkozik. Nem mindegy a partnernél milyenek a technikai lehetőségek, milyen alapanyagokkal és technológiákkal folyik az oktatás. Vannak, akik magasabb színvonalat engedhetnek meg maguknak, és vannak olyanok, akik nem ugyan olyan lehetőségekkel dolgoznak. Itt is a diákok szenvednek kárt, hiszen a felkészültség nyilván valóan egy komolyabb lehetőségekkel rendelkező duális partnernél lényegesen jobb. Előnybe helyezi az itt végző fiatal munkavállalót a későbbi elhelyezkedését illetően.

Sajnálatos módon akárcsak a hat évvel ezelőtti dolgozatomban is írtam róla, sok munkahely a diákra, mint plusz kézre gondol, nem törekszik arra, hogy komolyabb időt fordítson a felkészítésre, hogy esetleg a későbbiek folyamán, mint végzett, jól felkészült szakembert magánál tartsa. Mindaddig, még állami támogatás (kvóta) jár a tanuló után magánál tartja, majd sikeres vizsga után, ha egyáltalán a tanuló eljut odaig, szélnek ereszti. Sajnos az iskola szigorú szabályrendszer szerint működik, még a munkahelyek nagy rugalmasságot várnának el. Ez is gátolja a gördülékeny együttműködést iskola és duális partner között. Az iskolának a sikeres szakmai vizsga a fő célja, még a munkahelyeknek a napi rutin a munka sikeres elvégzése a fő feladat. 2020-ban a járványhelyzet miatt az iskolák többségében online oktatás zajlott, a gyakorlati képzőhelyek többsége bezárásra kényszerült. Az ismeretanyag átadása nagyon nehezen ment, a gyakorlat elméletben kivitelezhetetlen volt a vendéglátó oktatás minden területén. Ezek a diákok így mínusz egy év felkészültséggel készülnek

a szakmai vizsgára a már megújult vizsgakövetelmények szerint. A vendéglátóhelyek többsége, aki akkor bezárásra kényszerült ki sem nyitott, vagy csak csökkentett létszámmal próbál működni, hiszen a jelen gazdasági helyzet sem teszi lehetővé a nagy létszámú apparátust. Ide tartoznak sajnos a fiatal diákok is, hiszen tanulókat sem tudnak olyan létszámban foglalkoztatni, felkészíteni a szakmai vizsgára. Jelenleg a komoly anyagi háttérrel rendelkező szállodák azok, akik nagy létszámban foglalkoztatnak tanulókat. Rájuk jellemzőek a jó munkakörülmények. Nem minden képzőhelyre mondható ez el, de már van némi javulás, hiszen a biztonságos munkavégzéshez a körülmények megteremtése minden esetben a képzőhely, estünkben a duális partner feladata. A kamaráknak jobban kellene vizsgálniuk, hogy kinek adnak működési engedélyt, részt venni a duális képzésben, mint gyakorlati képzőhely. Komolyan kellene foglalkozni az egyforma lehetőségek megteremtésével. A nagy különbségek megszüntetésével, mint fentebb már írtam az esélyegyenlőségre kell törekedni.

Ez a következő felmerülő kérdés és a munkahelyek kényelmes megközelíthetősége. A diákok előszeretettel választanak lakhelyükhöz közel eső munkahelyet. Nem foglalkoztatja őket, hogy egy kicsivel távolabb utazva talán jobb lehetőségeik lehetnek a felkészülést illetően. Sokan nem elég motiváltak, hiszen már az első néhány hónap után kiderül, hogy a vendéglátás minden területe igen nehéz és a szabadidő sem a megszokott formában érhető el. Ünnepeken, hétvégeken is dolgozni kell. Sokan ezt nem tudják tolerálni, és a képzés befejeztével más szakma elsajátítása után néznek. Vannak ugyan akkor a nagyon motivált, elszánt diákok, akik minden áron szeretnék a szakmát minőségi szinten elsajátítani. Ezért nem mindegy, hogy milyen duális partnerhez kerülnek, mennyire alapozzák meg a szakmai felkészültségüket már a képzés elején. Sajnos a 3 év nagyon kevés arra, hogy a diák, mint útkereső váltogassa, a munkahelyét mire megtalálja az igényeinek megfelelőit. Napi szinten előfordul, hogy a diák nem kapja meg a neki járó színvonalas szakmai képzést. Ez nem csak lelkileg, de fizikálisan is nehezen viselhető számukra, hiszen olyan munkát kell sokszor végezniük, amit méltatlannak találnak és érzik, hogy nem segíti őket a szakmai fejlődésükben, amivel később elhelyezkedhetnek a munka világában. Említsük meg, hogy vannak azért olyan partnerek is, akik nagyon oda

figyelnek a diákjaikra és mindent megtesznek a sikeres szakmai vizsga érdekében. Nos, ezek a diákok biztosan sikeresen veszik majd az első akadályokat a munkában történő elhelyezkedésük után.

Duális képzésért felelős igazgatóhelyettesi pozíció (régente gyakorlati oktatásvezető volt), vissza hozatala, nagyban segíti a közös munkát a gazdálkodó szervezetekkel. Fontos, hogy napi kapcsolatot ápoljon az iskola és a duális partner. Rendben kell lennie a nyári gyakorlatok kiosztásának, a szabadságok, ünnepnapok, iskolai szünetek megfelelő kiadásának. Összehangolt és kölcsönös bizalmon, tiszteleten alapuló együttműködésre van szükség, hogy a későbbiek folyamán a végzett diákok munkavállalási lehetőségeit segítsük. Ehhez szükség van egy kollégára, aki az iskola képviselőjeként maradéktalanul eljár a duális partnerekkel kapcsolatban minden felmerülő kérdésben. A leterheltség mindkét fél részéről megnehezíti a megfelelő kapcsolattartást, de reméljük ez a jövőben pozitív irányban fog változni. Jelenleg a Kréta, mint adminisztrációs rendszer, fejlesztésre került, ami lehetővé teszi, hogy a duális partnerek is adminisztrálni tudjanak, ez szerencsés, mert az információk nem keringenek hetekig. Azonnali képet mutat a diák esetleges hiányzásáról, eredményeiről. Intézkedési lehetőséget biztosítva a duális képzésért felelős kollégának az iskolában. Ezáltal megszűnt a gyakorlati értékelőlap kitöltése, ami sokszor visszaélésekre adott okot. Egy papíralapú adminisztrációval kevesebb lett.

A másik felmerülő probléma, hogy az állam részéről a képzésfinanszírozás nem elegendő, sokszor nem tudnak megfelelő színvonalat biztosítani sem az iskola sem a képzőhely, mert a források kevésnek bizonyulnak. Politikai lobbik irányítják ezt a kérdést is, mindkét oldalon a rendkívüli spórolás mutatkozik, ami ugye mindig a színvonal rovására megy. A szakoktatók és a munkahelyi oktatók elmondása szerint, így nehezen emelhető a színvonal, ami megint csak a felkészültséget helyezi háttérbe, a későbbi elhelyezkedés lehetőségét.

Tudom, hogy hiú ábránd, de mint minden eddigi dolgozatom végén azt írtam végszóként, hogy remélem, hogy az én életemben, aktív tanár koromban még megérem, hogy az oktatás helyzete jó irányba fog változni, hiszen csak így biztosíthatjuk a fiatal munkavállalók sikeres elhelyezkedését a munka világában. Most sincsen ez másként, még mindig bizakodom.

MELLÉKLETEK

KÉRDŐÍV.

A munkaerőpiac változó igényéhez alkalmazkodó szakképzés.

1. Ismeri a jelenleg érvényben lévő szakképzési szabályozást? (Szakképzés 4.0)

- Igen, hallottam róla és követem a változásokat, alkalmazom a jogszabályokat.
- Hallottam róla, de nem teljesen vagyok tisztában az ide vonatkozó jogszabályokkal.
- Hallottam róla, de egyáltalán nem vagyok tisztában a jogszabályokkal.
- Nem hallottam róla, nem ismerem.

2. Jelen képzési rendszer formája, a duális képzésben-mennyiben segíti a szakmai fejlődését a diákoknak?

- A duális képzőhelyen lévő szakoktatói segítséggel jó eredményeket lehet elérni.
- Kevés idő fordítható a diákokra a mai duális képzési rendszerben.
- A diákok nagyon silány elméleti tudással rendelkeznek, ezért nehéz eredményeket elérni.

- A duális képzőhelyek többsége nincsen tisztában a szakmai vizsga követelményt illetően, ezért az eredmények elmaradnak.

3. A diákok mennyire motiváltak, hány %-k képzelel el a jövőben a gyakorlati képzőhelyen történő hosszútávú elhelyezkedést, mint munkavállaló?

- Többségük motivált, motiválható diák.
- Vannak, akik kevésbé motiváltak, de idővel fejleszthetők hozzá értő szakemberek segítségével. (Több pedagógiai és pszichológiai ismeretekkel)
- Vannak, akik elvesztik a motivációt, érdeklődést és más irányba keresnek a jövőben lehetőséget munkavállalóként.
- Egy kisebb réteg semmivel nem motiválható, nem ez a jó szakmai irány esetükben, nem fognak tudni később a szakmában elhelyezkedni.

4. Mit gondol? A szülői háttér, az otthoni környezet, szociális adottságok mennyire befolyásolják a későbbi munkavállalási kedvet a diákok körében az adott szakmai területen?

- A szülői támogató háttér, jó családi környezet nagyban befolyásolja a diákok döntését.
- A szülői háttér befolyásolja, de mások véleményét és a környezet befolyását is figyelembe veszik (barátok, ismerősök).
- A barátok, ismerősök véleménye alapján dönt a diák. Ebben az esetben a támogatói szülői háttér hiányzik.
- A teljes szociális háttér hiánya miatt a diák nem tervez hosszú távra, csapódik, sodródik az árral.

5. Mi lenne a legfontosabb közös együttműködés lényege a gazdálkodó szervezetek szakoktatói és az iskolai szakoktatók között, hogy a munkaerőpiacra sikerrel kerüljenek ki a közösen felügyelt diákok?

- Szorosabb kontaktus fenntartása iskola-és munkahely között.

- Több elméleti óra biztosítása az iskolában munkahelyi visszacsatolással.
- Kiscsoportos gyakorlatok megtartása mindhárom szakképző évfolyamon az iskolában.
- Duális partnerrel közös felügyelete a kiscsoportos gyakorlatoknak, akár a képzőhelyen is.

IRODALOMJEGYZÉK

KÖNYVEK/MONOGRÁFIÁK

Farkas Éva: A szak – és felnőttképzés gyakorlata. SZTE JGYPK, Szeged, 2013.

Fehérvári Anikó: Szakképzés és lemorzsolódás. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet, Budapest, 2008.

Gonda Tibor-Aubert Judit-Vámosi Tamás-Dán Andrea: A középfokú szakképzési rendszer turizmus-vendéglátás ágazatában végzetek kompetenciavizsgálatának, illetve az újonnan kialakított képzési és kimeneteli követelmények munkáltatói megítélésének vizsgálati eredményei. Pécsi Tudományegyetem, 2020.

Hricsovinyi Julianna-Józsa Krisztián: Iskolaválasztás és szelekció. In: Fejes József BalázsSzűcs Norbert(szerk.):Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról. Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, 2018.

Radó Péter: A közoktatás szelektivitása mint a roma szegregáció általános kontextusa. In:Én vétkem. Helyzetkép az oktatási szegregációról. szer.: Fejes József Balázs és Szűcs Norbert.Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, 2018.

Szilágyi János et al (szerk.):Duális képzéssel a munka világában – a duális szakképzés Magyarországon. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Budapest, 2015.

Folyóiratcikkek

Györgyi Zoltán: A negyedik ipari forradalom és a hazai szakképzés. *Educatio*, 2022/1. sz.

Györgyi Zoltán: Változások a hazai szakképzésben 2004-2019. *Educatio*, 2019/1. sz.

Hárs Ágnes-Simon Dávid: Külföldi munkavállalás, foglalkozásváltás és szakmaelhagyás.

Külgazdaság, 2020, május-június.

Jakab Nóra-Berényi Laura-Rácz Zsófia: Új irányok a szakképzés és a felnőttképzés területénkülönös tekintettel a raktározási ágazat aktuális kérdéseire. *ProFuturo*, 2021/2. sz.

Jankó Tamás: Erasmus+ program a duális szakképzés támogatására. *Szak – és Felnőttképzés*, 2015.

Makó Ágnes: A közismereti tudás és az elkötelezettség hatása a szakiskolát végzettek munkaerőpiaci esélyeire. *Közgazdasági Szemle*, 2019, április.

Makó Ágnes: A szakképzett pályakezdekők munkaerő-piaci helyzete és elhelyezkedési esélyei.

Közgazdasági Szemle, 2015 május.

Tóth-Szerecz Ágnes: Sajátos nevelési igényű gyermekek az iskolarendszerben, inkluzív nevelés. *Iskolakultúra*, 2015/11. sz.

Tari A, 2011. *Z generáció*. Budapest: Tericum könyvkiadó. 2011

Síklaki I, Vélemények mélyén Kossuth Kiadó, Budapest, 2006

Semjén, A, Oktatás és munkaerő piaci érvényesülés. MTA Közgazdaságtudományi Kutatóközpont, Budapest, szerk. 2003

Bagdy, E.-Telkes, J Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában,

Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999

Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe Szerkesztette: Falus Iván Műszaki könyvkiadó 2000

Györgyi, Z.: Tanulás felnőttkorban. Kutatás közben, OI, 2002., Budapest, 2002
Kozma K, A szakács szakképzés mai helyzete az iskolai gyakorlat és a munkahelyi gyakorlat tükrében(2014 BGF, p 6.) 2014,
Kozma K, Az iskolai szakmai gyakorlat jelentősége a szakács szakképzésben (BGE, 2017 p 8), 2017

INTERNETES FORRÁSOK

Ifjúsági foglalkoztatási kezdeményezés.
<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176&langId=hu> (A letöltés ideje:2023.április 07.)
Kapcsolattartó bizottság, <https://www.eca.europa.eu/sites/cc/hu/Pages/ccdefault.aspx> .(A letöltés ideje:2023.április. 7.)

Eurostat foglalkoztatás fiatalok:
https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Archive:%C3%89ves_foglalkoztat%C3%A1si_statistik%C3%A1k&oldid=497005 (A letöltés ideje:2023.április 7)

Központi Statisztikai Hivatal, Munkaerő adatok, <https://www.ksh.hu/munkaero> (A letöltés ideje:2023.április 7)

A kivándorló magyar állampolgárok célországok és nemek szerint. [22.1.1.31. A kivándorló magyar állampolgárok célországok és nemek szerint \(ksh.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

A megújuló szakképzések a turizmus-vendéglátás területén. [A megújuló szakképzések a Turizmus-vendéglátás területén \(hah.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

A Munka törvénykönyvének a szakképzési szerződést érintő változásai. [A Munka törvénykönyvének a szakképzési munkaszerződést érintő változásai \(nak.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 8.).

A Szakképzés 4.0 Stratégia. [PowerPoint Presentation \(paragvari.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

Duális képzés. [Duális képzés \(bokik.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 9.).

Hárs Ágnes-Simon Dávid: Az ifjúsági elvándorlás-fiatalok külföldi munkavállalása. [mt_2018_hun_146-150.pdf \(krtk.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 5.).

Kihátrálnak a cégek a duális képzésből-mégis mennyi sebből vérzik a hazai szakképzés? [Kihátrálnak a cégek a duális képzésből - mégis mennyi sebből vérzik a hazai szakképzés? - Portfolio.hu](#) (A letöltés ideje: 2023. április 11.).

Mi az Erasmus+? [Mi az Erasmus+? | Erasmus+ \(europa.eu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

Mi az Erasmus+ program célja? [Az Erasmus+ programról Erasmus+ | Tempus Közalapítvány \(erasmusplusz.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

Patyi Gábor: A hazai szakképzés történetének vázlata (18-20. század). Soproni Egyetemi

Kiadó, Sopron, 2021. [Patyi Gábor: A hazai szakképzés történetének vázlata \(18-20. század\) \(oszk.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 8.).

Szakképzés 4.0. [szakkepzes-4.0 \(3\).pdf](#) (A letöltés ideje: 2023. április 9.).

Szüdi János: Esélyek és remények az oktatásban. <https://drszudi.hu/2016/12/eselyek-esremenyek-az-oktatasban> (A letöltés ideje: 2023. április 4.)

Vida Gergő: Kategóriák fogságában. Hazai SNI integráció hatásvizsgálat a pedagógus attitűd és a tanulói teljesítmény tükrében. Doktori értekezés. Pécs, 2018. [vida-gergo-phd-2019.pdf \(pte.hu\)](#) (A letöltés ideje: 2023. április 10.).

 Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

MAGYAR AGRÁR- és

ÉLEITUDOMÁNYI EGYETEM Cím: 7400 Kaposvár, Guba S. u. 40.

Tel.: +36-82/505-800

Honlap: <https://uni-mate.hu>

5. sz. függelék — Hallgatói és konzulensi nyilatkozat minta

NYILATKOZAT

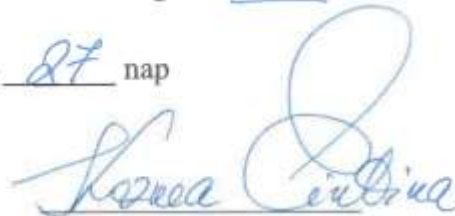
rott KOZMA KRISTINA HENKETA Magyar Agrár- és Élettudomán
BUDAPEST
ÁLLATTARTÁSI VERZSÉNY ÉS PEDAGÓGUS - 82 V. SZAK nappali/levelező*

Alulírott

Egyetem, Campus, ZÖZO tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

BUDAPEST év 2023 Április hó 27 nap

Kelt:

Hallgató

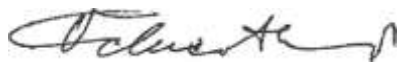
NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom áttekinttem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: Kaposvár, 2023. április 27.

Belső konzulens

Velner András főiskolai docens *Kérjük a megfelelőt aláhúzni!